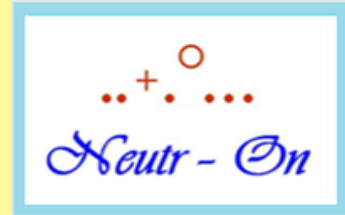

NIEUWSBRIEF

JULI

2019

Onafhankelijke

VAKBOND

ECONOMIE

- ◆ Werkloosheid daalt
- ◆ Begrotingstekort 11 miljard
- ◆ Wallonië heeft groot tekort
- ◆ Nieuw belastingtijdperk?
- ◆ Crisis in het VK

VARIA

- ◆ Wat verandert er in juli?
- ◆ De regeringsvormingen
- ◆ Leerkrachten en zorgberoepen
- ◆ Een nieuw zorgmodel
- ◆ Meer controle op zwartwerkers

ONDERWIJS

- ◆ Wijzigingen wetgeving
- ◆ Ondersteuning voor leerkrachten
- ◆ Hoe werkt de onderwijsinspectie?
- ◆ Hoe het onderwijs verbeteren?
- ◆ De Examencommissie

BOEKEN

- ◆ De grote verkilling
- ◆ Red de Democratie
- ◆ Het Grote Inspiratie Doeboek
- ◆ Actief schoolbeleid
- ◆ Gelukkig Werken

SECTOREN

- ◆ Lonen stijgen te traag
- ◆ Verpleegkundigen gezocht
- ◆ NMBS slinkt verder af
- ◆ Digitale angst wegwerken
- ◆ Tekort aan buschauffeurs

ANTIPESTTEAM

- ◆ Discriminatie
- ◆ Partnergeweld bij ouders
- ◆ Bemiddeling en maatregelen
- ◆ Werkloos door cyberaanval

Prettige Vakantie

ECONOMIE

◆ Werkloosheid daalt

De werkloosheidsgraad in de eurozone bedroeg in mei 7,5 procent, het laagste niveau sinds juli 2008. Dat blijkt uit cijfers van het Europese statistiekbureau Eurostat.

Volgens Eurostat zitten 15,6 miljoen mensen zonder werk in de Europese Unie, van wie 12,3 miljoen in de eurozone. Dat zijn er respectievelijk 71.000 en 103.000 minder dan in april.

De laagste werkloosheid is er in Tsjechië (2,2 procent), Duitsland (3,1 procent) en Nederland (3,3 procent). In Griekenland (18,1 procent in maart), Spanje (13,6 procent) en Italië (9,9 procent) lag de werkloosheid het hoogst. In België ligt de werkloosheidsgraad op 5,5 procent.

Ook de werkloosheid in Vlaanderen is de voorbije maand gedaald. Eind juni waren er 175.068 werkzoekenden, dat zijn er 8.684 of 4,7 procent minder dan in juni vorig jaar. Op jaarbasis bekeken is de werkloosheid al drie jaar en elf maanden aan het dalen, zegt Vlaams minister van Werk Philippe Muyters (N-VA).

De daling doet zich voor in alle leeftijdsgroepen en voor alle opleidingsniveaus, zowel bij korte als langdurige werkloosheid, bij personen met een arbeidshandicap als bij allochtonen. Als je alleen de 60-plussers bekijkt, is er wel een stijging met meer dan een kwart op jaarbasis. Maar die is het gevolg van de langere beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt die voor die leeftijdsgroep werd ingevoerd.

De werkloosheidsgraad in Vlaanderen bedroeg in juni 5,71 procent.

De werkloosheidsgraad in ons land daalt tegen 2024 tot een niveau dat niet meer bereikt is sinds de tweede helft van de jaren zeventig. Dat blijkt uit de economische vooruitzichten voor de periode 2019-2024 die het Planbureau dinsdag heeft gepubliceerd. De verschillende parameters in het rapport liggen in de lijn van eerdere publicaties.

Zoals bekend zal het begrotingstekort zonder extra maatregelen in 2021 oplopen tot 2,3 procent van het bbp. Omgerekend komt dat neer op iets meer dan 11 miljard euro. En dat terwijl in het indicatieve stabiliteitsprogramma dat ons land heeft opgesteld voor Europa, in 2021 een begrotingsevenwicht in het vooruitzicht wordt gesteld. In 2024 is sprake van 2,7 procent. Ook aan de Europese regels rond de schuldafbouw wordt niet voldaan. Het percentage in bbp blijft immers stabiel.

Het Planbureau ziet de economische groei tot 2022 vrij stabiel blijven, om nadien licht te vertragen tot 1,2 procent. Het reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen zou tegen het einde van de legislatuur geleidelijk vertragen tot 1,0 procent, weliswaar zonder bijkomende maatregelen. De volumegroei van de bedrijfsinvesteringen zou dit jaar een sterke 3,1 procent noteren, maar nadien dalen tot 1,8 procent.

De werkgelegenheidscreatie blijft aan de hoge kant. In totaal zou de binnenlandse werkgelegenheid met 206.000 personen, of iets minder sterk dan tijdens de afgelopen zes jaar.

♦ Begrotingstekort 11 miljard

Het begrotingstekort stijgt fors.

Bij ongewijzigd beleid groeit het structureel begrotingstekort van 1,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp) in 2019 naar 2,3 procent van het bbp of 11,1 miljard euro in 2021. Dat heeft Pierre Wunsch, de gouverneur van de Nationale Bank, gezegd bij de voorstelling van de nieuwe economische vooruitzichten van de bank.

De verwachte toename van het tekort is vooral te wijten aan de stijgende uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorg. Wunsch: 'We moeten naar een structureel evenwicht.' Het structureel begrotingssaldo is het saldo dat gecorrigeerd is voor de invloed van de conjunctuur en eenmalige maatregelen.

Wunsch zei niet hoe ons land het begrotingstekort moet wegwerken. 'Het is niet aan de Nationale Bank daar uitspraken over te doen, behalve dat de overheid niet mag besparen op investeringen.' België heeft aan de Europese Commissie beloofd de begroting tegen 2021 structureel in evenwicht te brengen.

De Nationale Bank heeft haar groeivoorzichten licht naar beneden herzien. Ze ziet de Belgische economie met 1,2 procent groeien in 2019, 1,1 procent in 2020 en 1,2 procent in 2021. Zes maanden geleden voorspelde de bank nog groeicijfers van respectievelijk 1,4, 1,3 en 1,2 procent.

Toch merkte Wunsch op dat hij een positieve boodschap had. 'Het nieuws is niet zo slecht. De neerwaartse herziening van de groeivoorzichten is veel kleiner dan in Duitsland en de eurozone. De Belgische economie is weerbaar gebleken en bestand tegen externe schokken.' Hij verwees naar de handelsconflicten en de brexit.

De groei is volgens de gouverneur vrij stabiel omdat België een relatief rigide economie heeft. 'Dat is goed op korte termijn maar niet op lange termijn.' Dit jaar is de groei even hoog als in de

eurozone, maar de komende twee jaar zal de groei weer lager zijn dan in de rest van de monetaire unie.

De groei van de werkgelegenheid zal sterk vertragen. De Nationale Bank verwacht dat het aantal banen in 2020 en 2021 met zowat 30.000 per jaar toeneemt, tegenover meer dan 60.000 per jaar in de periode 2017-19. De impact van de loonmatiging vermindert en ook de toenemende krapte op de arbeidsmarkt speelt een rol. De werkloosheidsgraad daalt in 2019 naar 5,7 procent, het laagste peil sinds de jaren 70, en stabiliseert de komende jaren.

De koopkracht per Belg stijgt in de periode 2019-21 met 3,5 procent. Dat is vooral te danken aan de toename van de reële lonen, de aanhoudende stijging van de werkgelegenheid en de daling van de inflatie. De gezinnen zullen het extra inkomen niet volledig uitgeven. Daardoor zullen ze de komende drie jaar zowat 12,7 procent van hun inkomen sparen, tegenover gemiddeld 11,6 procent de voorbije twee jaar.

Wunsch herhaalde dat een verhoging van de productiviteit de grote uitdaging is op lange termijn. 'Als iedereen een job heeft, is zonder een stijging van de productiviteit geen economische groei mogelijk.' Bron: De Tijd

Ander slecht nieuws kwam er van de sociale zekerheid.

Het tekort in de sociale zekerheid dreigt helemaal te ontsporen. Vanaf 2021 is er geen evenwichtsdotatie meer en tegen 2024 zou het tekort daardoor oplopen tot 6,3 miljard euro. Dat staat in een persbericht van de vakbonden, die deel uitmaken van het beheerscomité van de sociale zekerheid dat de meerjarenraming heeft besproken.

Voor dit en volgend jaar wordt op basis van de ramingen een groter tekort dan verwacht genoteerd. De cijfers daarover lekten donderdag al uit in de pers. Voor 2019 zou het gaan om een gat van 1,45 miljard euro.

Maar tot 2021 is de regering bij wet verplicht om te voorzien in bijkomende financiering via de evenwichtsdotatie. Het probleem situeert zich dus de jaren nadien, als zo een evenwichtsdotatie niet meer is gegarandeerd.

'Het gaat met name om de verlaging van de sociale bijdragen -de belangrijkste bron van financiering- zonder dat hiervoor als minimumvoorwaarde wordt gesteld dat er hoogwaardige banen moeten worden geschapen om compenserende inkomsten te genereren.'

Daarbij wordt verwezen naar de taxshift, de creatie van nieuwe statuten, de loonnormwet en de uitbreiding van extralegale voordelen. Door de oplopende tekorten in de sociale zekerheid focust het beleid op het snoeien in de uitgaven, voor sociale uitkeringen en gezondheidszorg.

Nochtans blijven de maatschappelijke behoeften daar groot. 'Het debat over de financiering van de sociale zekerheid moet gevoerd worden bij de vorming van een nieuwe regering', klinkt het. De bonden wijzen erop dat het louter een kwestie is van politieke wil, 'want de in België geproduceerde rijkdom neemt voldoende toe om duurzame financieringsbronnen te vinden, via een rechtvaardige fiscaliteit.' Bron: Trends

◆ Wallonië heeft groot tekort

De schuldgraad van de Franse gemeenschap is aan het exploderen. Dat blijkt uit cijfers van de universiteit van Namen die in Le Soir stonden. In 1999 bedroeg de schuld nog 3 miljard euro, dit jaar is dat 8 miljard en over vijf jaar zou de schuld verder stijgen tot 12 miljard euro.

De Franse gemeenschap investeert traditioneel veel in onderwijs, maar kampt met een steeds groter tekort op de begroting en een steeds meer oplopende schuldgraad, toont studiewerk van het Centre de recherches en économie régionale et politique économique van de Naamse universiteit aan. Toch is het vreemd dat de kwaliteit van het Waals onderwijs zeer laag is. Binnen de EU bengelen ze bij de laatsten van de rangschikking.

In 2019 zou het tekort 192 miljoen euro bedragen, maar het zou stijgen naar 614 miljoen in 2020, 674 miljoen in 2021, 728 miljoen in 2022, 780 miljoen in 2023 en 855 miljoen in 2024.

Onderzoekster Élodie Lecuivre zegt dat de situatie van de Franse gemeenschap des te delicateser is omdat ze zelf weinig kan doen. Ze beschikt namelijk zelf niet over een fiscale capaciteit.

Toch toont uittredend minister van Begroting André Flahaut (PS) zich niet al te ongerust. 'Wij hebben de toestand van onze schuld recent nog laten analyseren', zegt hij. 'En eerlijk: de conclusies zijn gunstig en geruststellend. De situatie is onder controle. Wij denken dat ze elk jaar zal verbeteren.'

♦ Nieuw belastingtijdperk?

De handschoenen gaan uit in de strijd tegen massale belastingontwijking door het internationale bedrijfsleven. De ministers van Financiën van de G20 hebben het startschot gegeven voor wat een van de meest radicale belastinghervormingen ooit kan worden.

Als het ligt aan het overlegorgaan van de machtigste landen ter wereld, die samenkomen in Japan, komt er onder meer een wereldwijd minimumtarief voor de winstbelasting. De nieuwe spelregels moeten volgend jaar al klaar zijn. Zulke ambitieuze voornemens klonken eerder. Maar dit keer hebben zelfs de critici goede hoop. Ontwikkelingsorganisatie Oxfam spreekt van het mogelijke begin van "een nieuw, eerlijker belastingtijdperk".

Op dit moment hebben multinationals alle gelegenheid om de blauwe envelop door te schuiven naar de burger. Via handige fiscale constructies parkeren ze hun miljarden in belastingparadijzen. De econoom Gabriel Zucman schat op basis van jarenlang onderzoek dat het om bijna 40 procent van hun winst gaat.

Eerdere belastinghervormingen waren vooral gericht op het dichten van mazen in belastingverdragen en het vergroten van transparantie. Dat heeft onvoldoende zoden aan de dijk gezet. Twee nieuwe, hardere maatregelen moeten wél voor de langverwachte doorbraak zorgen, hopen de G20-ministers.

De eerste luidt dat bedrijven niet langer belasting betalen waar ze dat het beste uitkomt – belastingparadijzen à la Bermuda, of landen met gunstige regelingen als Ierland en Nederland. In plaats daarvan moeten zij de rekening voldoen op de plek waar ze hun geld daadwerkelijk verdienen. Het land dus waar ze hun producten verkopen en diensten verlenen. Of, in het geval van internetreuzen als Facebook, Google en Amazon: waar hun digitale gebruikers wonen. Verwacht wordt dat het deze techbedrijven zijn die het zwaarst getroffen worden door de koerswijziging.

Minimumtarief

De tweede game-changer is een minimumtarief voor de bedrijfsbelasting. Zo'n internationale standaard zet de bijl in een van de fundamenteën van de soevereine staat: landen bepalen zelf welk belastingbeleid ze voeren. Maar voorstanders van een strengere aanpak zijn enthousiast.

“Dit proces kan het begin van het einde betekenen van belastingparadijzen voor ondernemingen. En van de schadelijke race naar de bodem van bedrijfsbelasting”, reageert Oxfam. De ngo schat dat dit de ontwikkelingslanden nu jaarlijks een slordige 100 miljard dollar kost aan gederfde belastinginkomsten.

Hoeveel extra geld multinationals straks daadwerkelijk moeten betalen, zal afhangen van de uitwerking van de plannen. De onderhandelingen hierover worden gevoerd binnen de Oeso, de organisatie van welvarende landen. Veel is nog onduidelijk.

Zo is het de vraag op welke wijze landen straks mogen berekenen wat bedrijven binnen hun grenzen verdienen. Hoe meet je de winst die een onderneming als Facebook in België maakt met advertenties, als de kosten voor het onderhoud van het sociale medium elders worden gemaakt? Ook is onduidelijk hoe hoog – of laag – het mondiale minimumtarief voor de winstbelasting moet worden.

Over al deze kwesties lopen de meningen tussen de toonaangevende economieën flink uiteen. De Amerikaanse minister van Financiën Steven Mnuchin sprak dit weekend in Japan van een “stevige consensus” onder de beleidsmakers. Tegelijkertijd vreest zijn regering dat Europese landen de nieuwe belastingaanpak willen misbruiken als stok om de Amerikaanse aanvoerders van de interneteconomie mee te slaan. Landen als Duitsland en Frankrijk pleitten eerder voor een speciale ‘digitaks’. Bron De Morgen

◆ Crisis in het VK

Groot-Brittannië gaat door zijn diepste politieke crisis sinds 1945, volgens sommigen zelfs sinds de invoering van het algemeen stemrecht in 1928. In normale omstandigheden was de Conservatieve regering al lang gevallen over het Brexit-débâcle. Er is maar één reden waarom dat niet gebeurt: na nieuwe verkiezingen riskeert Jeremy Corbyn eerste minister te worden.

De Britse media (en de buitenlandse in hun kielzog) gaan voor het ogenblik voluit in maximale sensatiemodus over de komende interne partijverkiezingen van de Conservatieven voor een nieuwe partijvoorzitter, die in het Britse systeem automatisch eerste minister wordt. Alle kandidaten worden gescreend en pikante details over hun verleden worden breed uitgesmeerd zowel in de tabloids als de ernstige dagbladen. Het wordt meer dan waarschijnlijk Boris Johnson, die in de eerste interne stemronde 36 procent van de stemmen haalde.

De echte vraag die niet wordt gesteld is waarom deze crisis niet tot de val van de regering leidt. De Conservatieve Partij staat op imploderen. Eerste minister Theresa May regeert in feite al maanden niet meer. Brexit was het enige wat haar nog overbleef en daar maakte ze een complete ramp van. Het gebeurde allemaal terwijl de Britse media een zeer merkwaardige lijn volgen. De grootste oppositiepartij werd nog zwaarder bekritiseerd dan de lamentabele Conservatieve regering.

Net nu ‘zwakke oppositie’ van Labour?

Politieke commentatoren van de BBC, The Guardian, The Independent en andere grote media klagen ‘de zwakke oppositie’ van Labour aan, net op een ogenblik dat de regerende Conservatieven over elkaar heen vallen richting politieke afgrond. Het zijn dezelfde commentatoren die er de voorbije jaren alles aan hebben gedaan om partijvoorzitter Jeremy

Corbyn in een slecht daglicht te stellen. De hetze tegen Corbyn begon zodra hij grootste kanshebber werd om de interne partijverkiezingen voor de voorzitter te winnen, wat hij ook deed op 12 september 2015.

Van de ene dag op de andere bleek er plotsklaps een groot antisemitisme-probleem te bestaan in Labour. Dat de voorganger van Corbyn, Edward Milliband, zelf een Jood is, dat meerdere prominente Labourparlementsleden Joods zijn, dat het jaarlijks aantal klachten tegen partijleden voor antisemitisme hetzelfde is gebleven als in de jaren voor Corbyn, dat die klachten in het verleden altijd ernstig werden onderzocht door het partijbestuur, dat antisemitisme in de Conservatieve Partij en in de maatschappij in het algemeen groter is dan bij Labour, het mag niet baten. Corbyn is en blijft de gebeten hond.

Al evenmin telt het dat Corbyn, sinds hij parlements lid werd in 1983 een onberispelijk politiek parcours volgde van inzet tegen alle vormen van racisme, waaronder antisemitisme. Van 1983 tot 2015 werd Corbyn samen met antisemitisme 18 maal in een Brits krantenartikel vermeld, op een totaal van 3.659 artikels over Corbyn in 32 jaar. In die 18 artikels werden zijn politieke acties tegen anti-semitisme opgesomd. In geen enkel van deze artikels werd enig vermoeden geuit dat hij zelf antisemitisch zou zijn. Over het algemeen werd hij omschreven als '*a decent bloke*', een sympathieke, oprechte en voor de rest onbelangrijke backbencher die wat ouderwetse ideeën had over socialisme.

In het begin van de hetze tegen zijn persoon werden er ook pogingen gedaan om andere aspecten van zijn politiek loopbaan in een verdacht daglicht te stellen, zoals zijn contacten met het IRA en zijn standpunten over de oorlog in Irak. Dat bleek niet echt aan te slaan en sindsdien gaat alle aandacht naar zijn vermeende antisemitisme.

Deze onafgebroken kritiek op de grootse Britse oppositiepartij net tijdens een periode dat de regerende partij in de diepste crisis van zijn bestaan is gedompeld heeft véél oorzaken, maar anti-semitisme (echt en beweerd) is er geen van.

Medestanders van Corbyn duiden op zijn consequente steun voor de rechten van de Palestijnse bevolking, tegen de bezetting en kolonisering en tegen de apartheid in Israël als de oorzaak voor de huidige hetze. Dat is slechts een deel van het verhaal. Dit gaat veel dieper dan het risico dat voor het eerst sinds 1949 een Britse eerste minister openlijk de bezetting van Palestina zou veroordelen.

Dreigende breuk met veertig jaar neoliberalisme

Met Corbyn als eerste minister dreigt voor het eerst een breuk met veertig jaar onafgebroken neoliberaal regeringsbeleid sinds Margaret Thatcher, dat door alle regeringen na haar, Labour inbegrepen, onverminderd werd verder gezet. Bovendien is Corbyn een politicus die niet meedrijft met de sensatiegolven van de Britse media en die geen *insider* is van het politiek-economische milieu waarin de Britse topjournalisten thuis zijn. Bewijzen dat Corbyn doelbewust wordt gesaboteerd door de media werden al meermaals geopenbaard maar leiden niet tot enige verandering. Kritische commentaren op het beleid van Theresa May vallen steeds samen met nieuwe onthullingen over antisemitisme.

De Britse media weerleggen deze kritiek – wanneer ze er sporadisch aandacht aan geven – met het argument dat ze de Conservatieve Partij even hard aanpakken. Ernstig onderzoek spreekt dat volledig tegen. Zo laten media als The Guardian en de BBC voortdurend Brits-Joodse stemmen horen die anti-Corbyn zijn, terwijl Brits-Joodse stemmen worden genegeerd, die Corbyn verdedigen als de consequente antiracist die hij altijd geweest is .

De enige echte redenen waarom ondertussen de regering niet valt is net dit: Jeremy Corbyn dreigt komende parlementsverkiezingen te winnen en eerste minister te worden. Daarmee komt veertig jaar consequent neoliberaal beleid in gevaar. Corbyn wil af van de Britse kenwapens, wil een andere verhouding met de VS en met Rusland, weg van de nieuwe Koude Oorlog, die zo

lucratief is voor de Britse wapenindustrie. Corbyn wil het Britse spoor terug nationaliseren, wil terug geld voor sociale huisvesting, studiebeurzen en zoveel meer. Daar gaat dit over. Daarom en alleen daarom blijft de Conservatieve regering de ene palliatieve crisis na de andere overleven, met volle ruggensteun van de grote media.

Ondertussen hebben de Britse media een nieuw talent ontdekt. Labour-parlementslid Jess Philips zou volgens hen een betere partijvoorzitter zijn van Labour. In een interview met The Times heeft ze heel wat te vertellen over wat er volgens haar mis loopt met Labour onder 'seksist en antisemiet' Corbyn, terwijl ze aan het beleid van de zetelende Conservatieve regering geen woord verspilt.

Het interview werd binnen 24 uur onmiddellijk lovend becommentarieerd in de andere media als The Guardian en The Independent, wat doet vermoeden dat een en ander reeds circuleerde voor de publicatie van het interview. Voor de eerste maal verkozen in 2015 heeft ze echter een politiek profiel dat allesbehalve staat voor een breuk met het neoliberale beleid van Tony Blair (en Gordon Brown). Nauwelijks enkele maanden verkozen, onthield ze zich bij het Conservatieve wetsvoorstel dat de sociale hulp aan armere Britten nog meer inperkte. Ze steunde Yvette Cooper bij de interne partijverkiezing die Corbyn won. Cooper verloor volgens haar "omdat Labour een probleem heeft met vrouwen", niet omdat Cooper stond voor een verderzetting van het neoliberale antisociale beleid van Blair. Zij heeft gestemd voor de begroting van 200 miljard pond voor de Trident-kernwapens, stemde tegen een parlementair onderzoek over de oorlog tegen Irak en is lid van de zionistische lobby Labour Friends of Israel.

Zelfs de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Mike Pompeo stelt dat de VS er alles aan moeten doen om de 'antisemiet' Corbyn tegen te houden. Hij zei dat op een privé-samenkomst met Joods-Amerikanen. Het lekken van die uitspraak leidt alvast niet tot een schandaal over inmenging in de verkiezingen van een ander land.

Het mag echter niet baten. Corbyn is nog steeds voorzitter van de grootste socialistische partij van Europa. Dat de Britse media een figuur als Jess Philips pogen te pushen als alternatief voor Corbyn toont hoe wanhopig men daar aan het worden is. Bron: De Wereldmorgen

ONDERWIJS

♦ Wijzigingen wetgeving

Verlaging van de leerplichtleeftijd naar vijf jaar

Recent werd een wetsontwerp goedgekeurd die zorgt voor een aanpassing van de grondwet en de leerplichtleeftijd instelt vanaf vijf jaar. De maatregel gaat in op 1 september 2020. Het verlagen van de leerplichtleeftijd naar vijf jaar heeft heel wat gevolgen. De Vlor wil die gevolgen in kaart brengen opdat de overheid er beleidsmatig kan op reageren.

<https://www.vlor.be/adviezen/verlaging-van-de-leerplichtleeftijd-naar-vijf-jaar>

Wijzigingen en omzendbrieven

<https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>

◆ Ondersteuning voor leerkrachten

Om meer leraren in het onderwijs te houden, begint de Christelijke Onderwijscentrale een nieuwe dienst die zich niet enkel beperkt tot hulp na een negatief evaluatiegesprek.

‘Te veel leraren verlaten het onderwijs. Die situatie dreigt alleen maar erger te worden. De komende jaren zouden er vijf- tot zeventuizend extra leerkrachten nodig zijn. Bovendien zijn scholen vanaf 1 september verplicht om aanvangsbegeleiding te organiseren. Als vakbond geven we nu het signaal dat wij willen bijdragen aan het aantrekken en behouden van mensen.’

Dat zou op elk moment in de loopbaan kunnen gebeuren, niet alleen na een negatief functioneringsgesprek. ‘Wij willen voorkomen dat er onvoldoendes gegeven worden’, zegt Van Kerkhoven. ‘Leraren voelen zelf ook aan wanneer ze naar ons moeten stappen.’

Hij geeft het voorbeeld van een startende leerkracht met een voltijdse opdracht, die dreigt te verzuipen in het werk. ‘Wij kunnen dan wijzen op zaken die belangrijk zijn om het hoofd boven water te houden.’

Terrein van de directie?

Het initiatief beperkt zich niet tot startende leerkrachten. Als ervaren leerkrachten toenemende werkdruk ervaren zou COC kunnen kijken naar welke taken niet tot de kerntaken behoren of wat er in het arbeidsreglement staat. Of een andere optie: krijgen leerkrachten lesopdrachten toegewezen waarvoor ze niet zijn opgeleid? Moeten ze zich nog vakinhoudelijk en vakdidactisch bijspijkeren? En welk vormingsaanbod zou daar dan tegenover moeten staan.

Leerkrachten die echt niet meer voor de klas kunnen staan, zou de vakbond dan kunnen helpen begeleiden naar een andere job.

Of de vakbond zich op deze manier niet op het terrein van de directies begeeft? Van Kerkhoven: ‘Onze taak bestaat vooral uit het signaleren en detecteren van problemen. Ik hoop dat het een win-winsituatie kan worden.’

COC trekt voor deze nieuwe dienstverlening een bijkomende voltijdse kracht aan.

‘Ik vind het ook belangrijk dat een vakbond bezig is met de inhoud van de job. Het kan ook een hulp zijn in de zoektocht naar redenen en remedies waarom leerkrachten afhaken. De planlast? Welke planlast is dat dan juist? Inspraak? Waar schort het dan.’

Het wordt tijd dat de COC de crisis in het onderwijs ernstig neemt.

Reeds jaren klaagt Neutr-On de slechte werkomstandigheden in het onderwijs aan.

Leerkrachten haken te veel af. Er is constant een tekort aan leerkrachten.

De oorzaken zijn vooral de slechte werkomstandigheden, te weinig materiaal, onbekwame directeurs en de agressie van de leerlingen.

◆ Hoe werkt de onderwijsinspectie?

Onderwijsinspecteur Lieve Claes gaat in Vlaanderen van school tot school om de richting Voeding-Verzorging door te lichten. Redacteur Seppe van Klasse volgde een dag in het spoor van de onderwijsinspectie.

Onderwijsinspecteur Lieve Claes en Klasse-redacteur Seppe.

Aan de schoolpoort van het Agnetencollege wacht ik die ochtend op onderwijsinspecteur Lieve Claes. Ik spuur de straat af naar een deux-pièces, aktetas, priemende ogen en strakke dot.

“Goie morgen, Seppe. Ik ben Lieve. Zullen we?” Voor me staat een stralende vrouw in een hippe, zwarte jumpsuit. En jonge, helblauwe ogen met pretlichtjes. Ik schrap de dot en de aktetas. Lieve trippelt de trap op. Ik volg.

Inspecteur én coach

“Ik ben jullie advocaat. Een die je niet hoeft te betalen.” Lieve stelt zich grappend voor aan de vierdejaars van Verzorging-Voeding. Als iedereen aan het werk is, gaat ze in gesprek met de leraar. Dan met een leerling. “Hoekenwerk zou deze les nog beter maken”, denkt ze fluisterend aan mijn bank mee. Onder dat laagje inspecteur zit een coach. En een leraar. “Daar heb je gelijk in”, lacht ze. “Als kind al dreunde ik mijn les op tegen mijn poppen op bed.”

We lopen door de gang naar de volgende les. Vandaag is duidelijk al dag 2 van de inspectieronde. Leraren knikken vriendelijk naar Lieve. “Je voelt de openheid. Een goed teken.” We vinden het leslokaal niet meteen. “Als inspecteur heb je een goed oriëntatievermogen nodig”, grinnikt ze. Onderweg botsen we op directrice Lisette. “Het is al mijn 3e doorlichting, maar de eerste keer dat we de vernieuwde inspectie over de vloer krijgen. Plankenkoorts? Nee, dat voel ik niet bij mijn team.” Ik geloof haar. De nuchtere aanpak hangt hier in de muren.

De vierdejaars van Verzorging-Voeding maken vandaag macaroni met kaassaus. Lieve inspecteert het lokaal. “Diepvriezer: alles mooi gelabeld. Hygiëne: top. Gasvuur: goed, want dat komen leerlingen op de werkvloer ook tegen.”. Leraar Katrien staat nog niet lang voor de klas. Lieve polst hoe ze stappenplannen inzet, lesdoelen bepaalt en haar leerlingen zelfredzaam maakt. “Laat je wel eens iets bewust fout lopen in je les?” In de vraag zit een tip. “Als de melk overkookt in de klas, weten leerlingen later tenminste hoe ze dat oplossen. Fouten maken: zo leer je vaak het meest.”

Intussen zijn de koks al aan de slag. Lieve kijkt rond en stelt hier en daar een vraag. Fotograaf Boumi volgt haar met zijn camera. “Nina, smile: je staat op de foto met de inspecteur.” De leerlingen zijn helemaal zichzelf. “Ik had een stijve hark verwacht”, vertrouwt Leandro me toe. “Maar ze is heel normaal”. Boumi wil buiten foto's nemen. “U komt toch straks terug om van onze macaroni te proeven?”

Nieuwsgierige blikken vanuit de leraarskamer volgen samen met mij de fotoshoot. “Zenuwachtig? Nee hoor, zolang mijn les maar goed is.” Toch voel ik onzekerheid. “Inspecteurs praten met je, zeggen dat alles goed is, maar achteraf krijg je een bikkelhard rapport.”

Ook Lieve stapt de lerarenkamer binnen. “Ik wist niet dat de inspectie dat deed”, werp ik op. “Dat is inderdaad geen traditie. Maar zo zijn we meer aanspreekbaar voor leraren. Kritiek op papier komt net iets harder aan dan zaken mondeling toelichten”, verklaart Lieve. “Dat is voor leerlingen net hetzelfde: je kan telkens weer zeggen wat beter moet en hoe het beter kan, maar die ene scherpe rapportcommentaar hakt er toch in.”

Het valt me op hoe makkelijk Lieve contact legt met leraren. “Daar zijn twee redenen voor. Ik heb zelf acht jaar lesgegeven. Anders word je geen inspecteur. En mijn leeftijd speelt ook in mijn voordeel.” Hoe oud ze dan wel is, vraag ik. Daar zijn de pretlichtjes weer.

“Het is belangrijk dat je op een respectvolle manier evalueert. Met voorbeelden. Leg uit waarom je iets zegt, dan nemen mensen je feedback veel beter op.

In al die jaren is me dat één keer niet gelukt. De school gaf toe dat sommige dingen niet goed waren, maar weigerde een ‘voldoet niet’ te aanvaarden. Daar heb ik wakker van gelegen. Met inspectie 2.0 verloopt dat vlotter. Het rapport is beknopter. De ontwikkelingsschalen zijn duidelijk. Je krijgt geen ‘voldoet’ of ‘voldoet niet’ maar een genuanceerd beeld. En we nemen de tijd om in gesprek te gaan met leraren en te reflecteren met vakgroepen en directie.”

Ze doen hun best

De macaroni is klaar. Ik voel wel wat voor een hapje, maar Lieve troont me al mee naar onze volgende afspraak. Een lunchvergadering met Romy, Kirsten, Stan, Noura, Robbe en co: twaalf leerlingen met uiteenlopende leeftijden en studiekeuzes. De school trakteert hen op een broodje, en zij staan de inspecteur te woord.

Lieve begint met de spelregels. “We hebben het niet over individuele leraren. We zijn samen om meer te weten over jullie school en jullie welbevinden.” De leerlingen gaan aan de slag met stellingen. De les geeft een goed beeld van wat we op de toets mogen verwachten. Ik kom graag naar school. We leren leren. Geen rondje leraren bashen. Wel veel bijval voor die ene leraar die precies weet hoe hij moeilijke leerstof helder kan uitleggen. En instemmend geknik bij de conclusie van Kirsten: “Onze leraren doen hun best, mevrouw”. Lieve knikt: “Tevreden leerlingen zijn altijd een goed teken. Inspecteur word je ook voor hen. Zijn zij blij met het onderwijs in hun school? Daar draait het uiteindelijk om.”

“Mijn eerste zorg is niet de berg papier doornemen. Eerst ga ik praten met de leraar”

Na de middag maakt Lieve tijd voor een gesprek met de leraren die een klasbezoek kregen. Wat een goede inspecteur moet kunnen? “Luisteren”, antwoordt ze zonder aarzelen. “En ergens doorheen kijken. Mijn eerste zorg is niet de berg papier doornemen. Eerst ga ik praten met de leraar. Weet hij waar hij mee bezig is? Weet zij waarom ze iets zus of zo aanpakt? Veel belangrijker dan elke afspraak op papier te zetten. Al helpt dat je wel om goede afspraken te maken.”

“Leraren werken hard en goed, dat weten we. Maar dat doe je altijd in dezelfde omgeving. Dan is het leuk als iemand van buitenaf zegt: ‘Goed bezig’. Of: ‘Kan dit anders?’ ‘Herken je dat?’ volstaat vaak al om leraren en scholen te laten inzien hoe ze zich verder kunnen ontwikkelen.”

Onze tijd zit erop. “Op het einde van de week voel ik me elke keer weer een stukje van het schoolteam. Ik vertrek met weemoed, maar ook met zin in de volgende school. En de verbazing van leraren die me zeggen: ‘Je bent hier nog maar een paar dagen, en je kent onze school al zo goed’, dat geeft me een boost.” Bron: Klasse

♦ Hoe het onderwijs verbeteren?

Het Vlaams onderwijs is zodanig in kwaliteit gedaald dat velen er zich momenteel van bewust zijn dat het zo niet verder kan en dat er dringend moet ingegrepen worden.

Maar hoe?

Het weekblad Knack deed een onderzoek bij leerkrachten.

Welk advies geven leerkrachten aan de volgende minister van Onderwijs?

Door Ann Peuteman en Erik Raspoet in Knack.

Niemand weet beter waar ons onderwijs tekortschiet dan de vrouwen en mannen die elke dag voor de klas staan. Toch hebben zij het gevoel dat ze amper worden gehoord. Daarom vroeg Knack twintig Vlaamse leerkrachten om de toekomstige minister van Onderwijs alvast advies te geven: waar moet zij of hij straks dringend werk van maken?

Politici, pedagogen, psychologen, orthopedagogen, economen: iedereen heeft tegenwoordig een mening over de gebreken van het Vlaamse onderwijs. Zeker nu steeds duidelijker blijkt dat de kwaliteit achteruitgaat. Veel minder aandacht wordt besteed aan de inzichten van de vrouwen en mannen die dag na dag ergens in Vlaanderen voor de klas staan. Als zij al eens aan

de alarmbel trekken in een blog of open brief, dan worden ze in veel gevallen weggezet als behoudsgezinde brompotten. Zelfs toen kort voor de verkiezingen uit een rapport van het Rekenhof bleek dat veel leerkrachten zich zorgen maken over de gevolgen van het M-decreet, waardoor nu ook kinderen met speciale onderwijsnoden naar een gewone school mogen gaan. 'Dat is geen wetenschappelijk onderzoek, maar louter de mening van leerkrachten', klonk het uit verschillende hoeken.

Die mening kan nochtans tellen. Niemand staat dichterbij het Vlaamse onderwijs dan juffen en meesters, leraressen en leraren. Elke dag weer zien zij waar het systeem faalt en kinderen uit de boot dreigen te vallen. 'Na twintig jaar weet ik perfect wat er misloopt, en ik kan ook wel een paar haalbare oplossingen verzinnen', zei een lerares Frans vorige maand na afloop van Knacks Grote Verkiezingsdebat over onderwijs. 'Maar niemand zit op mijn mening te wachten. Mijn directeur niet, onze onderwijskoepel niet en de politiek al helemaal niet.' Knack wel, en dus vroegen we twintig leerkrachten uit het kleuter-, lager en secundair onderwijs waar de volgende Vlaamse minister van Onderwijs dringend werk van moet maken.

Veruit de grootste bezorgdheid blijkt het niveau van jonge leerkrachten te zijn. 'Van sommige studenten die hier stage komen lopen, hoop ik dat ze nooit voor de klas zullen staan', zegt Els Janssens, onderwijzeres in het basisonderwijs. Biologieleraar Carl Desmyter, die ook mentor van beginnende leerkrachten is, heeft de instroom de voorbije decennia danig zien veranderen. 'Vroeger waren het de stérkste leerlingen die aan het eind van de middelbare school voor een loopbaan in het onderwijs kozen', zegt hij. 'Vandaag beginnen jonge mensen eerder aan de lerarenopleiding omdat andere richtingen niet lukken.' Volgens veel van de leerkrachten met wie we spraken, is de lat in de lerarenopleidingen daardoor aanzienlijk verlaagd. 'Tegenwoordig krijgen we stagiairs uit een derde bachelor die niet in staat zijn om zelfstandig een les uit te werken, didactisch noch inhoudelijk', zegt Desmyter. 'Toch krijgen ze een paar maanden later hun diploma.'

Geen wonder dat zo veel leerkrachten pleiten voor een hervorming van de lerarenopleiding. Al zouden sommigen ook graag zien dat de instroom beter wordt bewaakt. Niet alleen door jongeren die de capaciteiten en motivatie missen om voor de klas te staan op andere gedachten te brengen, maar vooral door sterke leerlingen duidelijk te maken dat een carrière in het onderwijs ook iets voor hen kan zijn. Uit getuigenissen van verschillende leerkrachten blijkt dat leerlingen uit de zwaarste aso-richtingen vaak wordt afgeraden om te kiezen voor een educatieve bacheloropleiding, waarmee ze les kunnen geven in het basisonderwijs of de eerste jaren van het secundair onderwijs. Dat zou 'onder hun niveau' zijn.

De vertegenwoordigers van Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) en het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!), aan wie we de suggesties van ons leerkrachtenpanel voorlegden, beamen dat de kwaliteit van de lerarenopleiding samenhangt met het niveau van de instroom. 'De studenten in de opleidingen komen niet langer uit álle bevolkingsgroepen', zegt Lieven Boeve, directeur-generaal van KOV. 'Het zou goed zijn om de instroom te verruimen. Zo moet er in het lager onderwijs behalve voor bachelors ook plaats zijn voor masters. Maar evengoed voor mensen met een ander diploma die leraren kunnen bijstaan en zorgen voor meer handen in de klas.'

Om gemotiveerde, sterke mensen aan te trekken, moet het lerarenberoep volgens ons panel een pak aantrekkelijker worden gemaakt. Opvallend daarbij is dat niemand pleit voor meer loon, maar wel voor meer prestige en minder stress. Verhalen over de hoge werkdruk schrikken veel jonge mensen af, waardoor de lerarenschaarste nog groter wordt. In januari waren er in Vlaamse en Brusselse scholen liefst 1500 openstaande vacatures voor leerkrachten. Het blijkt ook erg moeilijk om een vervanger te vinden als iemand langere tijd uitvalt. Vooral voor praktijklessen, wiskunde en Frans. Dat werk wordt dan over de collega's verdeeld, waardoor zij het nog drukker krijgen. Er is dus dringend behoefte aan meer onderwijzend personeel. Zeker omdat er tegen 2028 elk jaar 5000 tot 7000 extra leraren nodig zullen zijn.

Een bijkomend probleem is dat nogal wat jonge leerkrachten na een tijd weer afhaken. In het secundair onderwijs stopt bijna de helft al binnen de vijf jaar. 'Vaak komt dat doordat ze met de verkeerde verwachtingen aan de job zijn begonnen', zegt Kristien Dewulf, coachingleraar in het buitengewoon lager onderwijs. 'Ze komen hier aan met het idee dat ze alleen maar zullen

lesgeven, en schrikken van alles wat er verder bij komt kijken.' Dat weten ze bij het GO! maar al te goed. 'Veel startende leerkrachten ervaren een grote praktijkschok', zegt gedelegeerd bestuurder Raymonda Verdyck. 'Dat zou voor een deel kunnen worden opgelost door tijdens de opleiding meer in te zetten op duaal leren, waarbij leerlingen de helft van hun opleidingstijd op de werkvloer doorbrengen. Zo maken ze kennis met de brede schoolpraktijk, en met de diversiteit van de leerlingen in onze scholen.'

De realiteit is volgens ons panel dat beginnende leerkrachten al te vaak voor de leeuwen worden geworpen. Een betere begeleiding van jonge collega's noteert hoog op de prioriteitenlijst. Er zijn er zelfs die vinden dat ze tijdens hun eerste schooljaren alleen samen met een ervaren collega voor de klas zouden mogen staan. Geef beginnende collega's vooral geen volledige opdracht, is een andere suggestie. Zo krijgen ze ademruimte en kan de vrijgekomen tijd voor extra opleidingen of stages worden benut.

Heel wat starters haken ook af omdat een vaste benoeming lang uitblijft. In afwachting daarvan hebben ze geen werkzekerheid en moeten ze vaak pendelen tussen verschillende scholen, wachtend tot een vastbenoemde collega met pensioen gaat. Bijna de helft van onze leerkrachten pleit voor de afschaffing van de vaste benoemingen. En niet alleen om jonge collega's meer kansen te geven. 'Vastbenoemd is soms synoniem met vastgeroest', zegt Tamara Gielen, leerkracht verzorging in het bso. 'Onze job bestaat uit veel meer dan lesgeven alleen. Hij vergt ook engagement binnen het team, aan vergaderingen deelnemen, het schoolfeest plannen. Sommige vastbenoemde collega's vullen hun job minimaal in, en er is niemand die daar iets tegen kan beginnen.'

Bij de onderwijsnetten geloven ze niet dat de afschaffing van de vaste benoemingen veel zou oplossen. 'Het probleem is veeleer de invulling ervan', denkt Boeve. 'Werkzekerheid mag geen alibi zijn om achterover te leunen. Een vaste benoeming biedt leerkrachten houvast waardoor ze in hun job nieuwe uitdagingen kunnen aangaan.' Ook Verdyck ziet eerder soelaas in andere maatregelen. 'Zoals een betere organisatie van de school', zegt ze. 'Meer zekerheid en betere werkomstandigheden zijn zowel voor beginnende leerkrachten als voor zij-instromers (mensen die van buiten het onderwijs komen, nvdr) noodzakelijk.'

Ook de hoge werkdruk schrikt veel jonge mensen af. Daar kan ons panel best begrip voor opbrengen. 'Vandaag moet een leerkracht differentiëren, persoonlijke feedback geven, verschillende werkvormen gebruiken en dan ook nog eens zorgen dat de bijbehorende administratie in orde is', zegt geschiedenisleraar Gerd Van de Kauter. 'En dat moet allemaal passen binnen evenveel uren als in de tijd dat het onderwijs er nog helemaal anders uitzag.' Hoe dat moet worden verholpen? Door de administratieve taken binnen de perken te houden, vinden de meesten. Vorig jaar bleek uit een groot tijdsbestedingsonderzoek dat de Vrije Universiteit Brussel op verzoek van Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) uitvoerde dat Vlaamse leerkrachten maar 60 à 70 procent van hun werktijd besteden aan lesgeven, verbeteren, lesvoorbereidingen maken, teamoverleg en oudercontact. De rest van de tijd gaat onder meer op aan administratie en de organisatie van de schoolorganisatie.

Sommige leerkrachten zien een rechtstreeks verband tussen de steeds grotere papierberg en de vernieuwingsdrang van de onderwijskoepels. Al die nieuwe ideeën en opdrachten vergen veel voorbereiding en moeten achteraf ook nog eens gerapporteerd en geëvalueerd worden. Drie van hen pleiten zelfs voor het afschaffen of deels fuseren van de koepels. 'De vernieuwingsdrang wordt in de hand gewerkt door de concurrentie tussen de koepels, die elkaar de loef proberen af te steken met nieuwe leerplannen', klinkt het. 'Bovendien slorpen die aparte structuren ontzettend veel middelen op.'

Net als de onderwijsnetten hopen veel leerkrachten dat de nieuwe Vlaamse minister van Onderwijs het M-decreet zal aanpassen. Allemaal staan ze achter het basisidee dat kinderen met speciale noden in het gewone onderwijs terecht moeten kunnen, maar op het terrein zien ze het fout lopen. 'De uitvoering van het M-decreet zit scheef', zegt kleuterjuf Ingrid Mellebeek. 'Via een zogenaamd Ondersteuningsnetwerk krijgen we elke week twee à drie uur bijstand in de klas,

maar dat is veel te weinig. Sommige M-decreet-kinderen hebben een permanente omkadering nodig.'

Daarbij komt nog dat niet alleen leerlingen die via het M-decreet bij hen in de klas zijn beland extra aandacht nodig hebben. Een leerkracht bso somt de samenstelling van een van haar klassen op: twee leerlingen met een autismespectrumstoornis, drie met dyslexie, twee die zich na de middag niet meer kunnen concentreren omdat ze met een lege boterhamendoos naar school komen, eentje dat zwaar lijdt onder de vechtscheiding van haar ouders, drie met ADHD en dan nog een paar die amper kunnen spellen. Vooral leerkrachten uit het tso en het bso geven aan dat zo'n klas te veel is voor één mens. 'Als je al die leerlingen zorg op maat biedt, blijft er geen tijd over voor de rest', klinkt het. En ook opvallend vaak: 'Daar zijn wij niet voor opgeleid.' Er zijn dus duidelijk grenzen aan differentiatie. Zeker als het niveau tussen de leerlingen in een klasgroep mijlenver uiteen ligt, zoals in het bso geregeld het geval is. Voor een groot deel van ons panel zou er in dat geval meer dan één leerkracht voor de klas moeten staan. Er gaan zelfs stemmen op om co-teaching overal in het onderwijs in te voeren. Anderen zien eerder heil in kleinere klasgroepen. Of allebei. 'In de lagere school denk ik aan klassen met maximaal achttien leerlingen aan wie twee leerkrachten lesgeven', zegt Kathleen Vervaet, zorgcoördinator in het lager onderwijs. Maar zelfs dan zullen nog niet alle leerlingen in het gewone onderwijs terecht kunnen, denken velen.

Enkele adviezen van de leerkrachten:

1. Verlaag de werkdruk.

Ik ben bang dat ik er over een paar jaar onderdoor ga. Daarom sta ik op een punt in mijn carrière dat ik overweeg om bewust een slechtere leerkracht te worden. Een verkiezingsproject opzetten, uitstappen organiseren, vragen voor de schoolquiz opstellen, bij elke evaluatie van een leerling feedback geven, naar naschoolse activiteiten gaan: allemaal dingen die ik niet hóéf te doen. Zelfs als ik de helft ervan laat vallen, kan de directie mij niet verwijten dat ik mijn werk niet doe. Dít is het gevolg van het uitputten van leerkrachten: het sociaal kapitaal gaat verloren, en we doen alleen nog wat we echt moeten doen.

2. Pak de problemen in het lager onderwijs aan.

Het secundair onderwijs dreigt het slachtoffer te worden van de problemen in het lager onderwijs. De taalvaardigheid van mijn leerlingen gaat bijvoorbeeld achteruit. Elke les zijn er wel een paar woorden waarvan ik de betekenis moet uitleggen, en zelfs leerlingen uit het aso hebben het moeilijk om een antwoord op een open vraag te formuleren. Dat komt onder meer doordat het lager onderwijs de toestroom van kinderen met extra noden moeilijk aankan, waardoor de lat vaak lager wordt gelegd.

3. Organiseer onderwijs op maat van elke leerling.

Het idee achter het M-decreet is prachtig, maar er schort veel aan de uitwerking. We hebben nu leerlingen die bijna privéles moeten krijgen. Praktijkleerkrachten moeten haast de hele les naast hen blijven staan omdat het te gevaarlijk is om hen alleen met een zaagmachine te laten werken. Bij mij in het derde jaar zit zelfs een jongen die niet tot tien kan tellen. Zulke leerlingen zitten hier niet op hun plaats, en ik ben niet opgeleid om hen les te geven.

4. Er zijn grenzen aan differentiatie.

De overgrote meerderheid van mijn leerlingen heeft geen getuigschrift lager onderwijs. Zij zitten samen in een klas met jongeren die in het tso zijn begonnen en uiteindelijk in het bso zijn terechtgekomen omdat ze zwaar puberen of lui zijn geweest. Zo'n enorm niveaoverschil maakt differentiatie onmogelijk. Toch als je alleen voor de klas staat.

5. Maak onderwijs betaalbaar.

Veel van mijn leerlingen hebben het thuis niet breed, maar beroepsopleidingen zijn erg duur door het materiaal dat wordt gebruikt. Daar moet iets aan worden gedaan. Maar níét door

scholen zomaar een maximumfactuur op te leggen, want ze moeten die dure materialen natuurlijk wel kunnen blijven gebruiken. De overheid zou financieel tussenbeide kunnen komen of, bijvoorbeeld, groepsaankopen organiseren om de prijs te drukken.

6. Maak werk van permanente vorming.

Scholen moeten de armslag en de middelen krijgen om leerkrachten daadwerkelijk bij te scholen, zodat ze beter gewapend zijn voor de uitdagingen van het onderwijs van vandaag en morgen. Een studiedag op tijd en stond volstaat niet, alleen langdurige opleidingstrajecten en interne coaching kunnen leerkrachten sterker maken.

7. Hervorm de lerarenopleiding.

De lat moet veel hoger worden gelegd. Wat mij betreft moet er een master lager onderwijs komen. Helaas vrees ik voor een omgekeerde evolutie. Door het nijpende tekort aan leerkrachten in het lager onderwijs zal de lat net verlaagd worden en zullen er nog meer leerkrachten worden afgeleverd die het moeilijk krijgen op de werkvloer. Ook in de lerarenopleiding moet worden gedifferentieerd. Studenten die bijvoorbeeld op de middelbare school veel wiskunde hebben gekregen, zouden beter een extra module muzische vorming kunnen volgen.

8. Maak het beroep aantrekkelijker voor mensen uit andere sectoren.

Toen ik na dertien jaar in de bijzondere jeugdzorg naar het onderwijs overstapte, bleek het onmogelijk om mijn anciënniteit te verzilveren. Op die manier hebben lagere scholen het natuurlijk moeilijk om zij-instromers aan te trekken.

9. Fuseer het openbaar onderwijs.

Voor het 'staatsonderwijs' hebben we liefst drie koepels in de aanbieding: naast het Gemeenschapsonderwijs (GO!) zijn dat het gemeentelijk onderwijs (OVSG) en het provinciaal onderwijs (POV). Alle drie hebben exact dezelfde maatschappelijke doelstellingen, waarbij de vrije keuze van het levensbeschouwelijk vak een van de bekendste speerpunten is. Die versnippering is inefficiënt en duur.

10. Schrap de termen aso, tso en bso.

De oorspronkelijke structuur van de hervorming van het secundair onderwijs was goed doordacht. Horizontaal waren er drie niveaus: één dat leerlingen moet voorbereiden op het hoger onderwijs, één om hen meteen naar de arbeidsmarkt te laten doorstromen, en één intermediair niveau. Gecombineerd met de verticale opdeling in acht onderwijsdomeinen, zoals STEM of taal en cultuur, zou het oude onderscheid tussen aso, tso en bso totaal overbodig zijn geworden. Zo wordt een hiërarchie gecreëerd die nergens op is gebaseerd.

11. Doe iets aan de armoede.

Jaar na jaar zien we de armoede stijgen. We hebben leerlingen die met een lege maag naar school komen, in de winter zomerkleren dragen of geen bril krijgen hoewel ze er al jaren één nodig hebben. Als je honger voelt en geldzorgen hebt, kun je je onmogelijk op de les concentreren. Op school hebben we ondertussen zelf een sociale dienst opgericht om kansarme gezinnen bij te staan.

12. Maak meer middelen vrij voor zorg.

In mijn klas in het eerste jaar zijn er maar twee van de elf leerlingen die geen extra aandacht nodig hebben. In mijn eentje kan ik dat amper bolwerken. Als we willen dat veel kinderen met specifieke onderwijsnoden in het gewoon onderwijs les kunnen volgen, moet er meer dan één leerkracht voor een klas kunnen staan.

13. Maak ons beroep aantrekkelijker.

Overall in het onderwijs is er een tekort aan leerkrachten, maar in het bso is het extra moeilijk om gemotiveerde mensen aan te trekken. Zeker voor de praktijkvakken. Zij-instromers uit de privésector zijn zeldzaam, want ook daar is er een grote vraag naar goede vaklui. Het gevolg is dat zieke leerkrachten vaak niet vervangen kunnen worden, en dat soms voor lange tijd.

14. Leid jonge leerkrachten beter op.

Vandaag is de taak van een leerkracht veel meer dan alleen maar onderwijzen, maar de lerarenopleiding bereidt jonge mensen daar niet op voor. Ik zeg niet dat ze allemaal autismedeskundige of psycholoog moeten zijn, maar ze moeten wel genoeg kennis hebben om bepaalde signalen op te vangen.

15. Zet meer dan één leerkracht voor de klas.

Het is achterhaald om vandaag nog alleen voor een klas te staan. Bij ons op school gebeurt dat nooit meer. Ook in het gewone onderwijs zou co-teaching de norm moeten worden. Zo krijgen beginnende leerkrachten de kans om van ervaren collega's te leren.

16. Open meer secundaire autismescholen.

Veel kinderen met autisme zitten op hun plaats in het reguliere onderwijs. Maar er zijn er ook die dat op cognitief vlak niet aankunnen en niet genoeg zelfinzicht hebben om daar te functioneren. In de lagere school zijn er in het buitengewoon onderwijs nog genoeg plaatsen voor hen, maar in het secundair zijn er lange wachtlijsten. Sommige jongeren zitten daardoor noodgedwongen jarenlang thuis.

17. Onze job moet worden opgewaardeerd. In mijn tijd werd er in het eerste jaar van de normaalschool flink aan de boom geschud: de zwakke studenten gingen eruit. Dat gebeurt nu niet meer. De algemene instroom is zo zwak dat men zich geen schifting meer kan veroorloven. Wie wil er nu nog onderwijzer worden? Vaak jongeren die eerst een andere studiekeuze hebben gemaakt, mislukken en dan maar voor onderwijzer gaan.

18. Verminder het papierwerk.

De tijd die we in administratief werk stoppen, gaat ten koste van onze eigenlijke opdracht: lesgeven. Die papierdruk hangt samen met de nooit aflatende vernieuwingsdrang. Het ene jaar volg je een bijscholing over de Activerende Directe Instructie, nauwelijks heb je wat je hebt geleerd in je lesvoorbereidingen verwerkt of er komt al een nieuwe golf aanrollen met de Expliciete Directe Instructie. Geen wonder dat veel collega's met burn-outverschijnselen worstelen.

19. Breid het aantal zorguren uit.

In een klas van 25 leerlingen heb je gegarandeerd een aantal hoogbegaafden, een of meer ADHD'ers, en wellicht ook nog een stuk of wat kinderen met dyslexie of dyscalculie. Ik ben een groot voorstander van differentiatie in de klas, maar zo kan het niet verder.

♦ De Examencommissie

De interesse in de centrale examencommissie blijft hoog.

De examencommissie won de afgelopen jaren fors aan populariteit. Vorig jaar waren er 5.738 kandidaten. Maar het aantal jongeren dat zo een diploma middelbaar onderwijs haalt, nam voor het eerst in jaren weer af. Terwijl in 2013 723 kandidaten hun diploma haalden, steeg dat in 2017 naar 1.700.

Vorig jaar was er een daling naar 1.321. Dat blijkt uit het jaarverslag van de Centrale Examencommissie, de vroegere middenjury, dat De Tijd kon inkijken.

Kandidaten doen volgens het jaarverslag langer over het traject. Het lagere aantal diploma's heeft vooral te maken met de hervorming van het examenprogramma voor het beroepsonderwijs. Kandidaten moeten niet alleen algemene vakken afleggen, maar ook voldoende praktijkervaring kunnen bewijzen. 'Jonge kandidaten hebben die ervaring doorgaans niet of onvoldoende, wat hun traject langer maakt', zegt het jaarverslag. Terwijl in 2017 nog 1.100 diploma's beroepsonderwijs werden uitgereikt, daalde dat vorig jaar naar 711.

De hervorming is een bewuste keuze om jongeren beter te oriënteren. Vroeger kozen kandidaten vaak voor het beroepsonderwijs om snel hun diploma te halen om verder te kunnen studeren. Maar het beroepsonderwijs bereidt in eerste instantie voor op de arbeidsmarkt, waardoor hun kansen in het hoger onderwijs beperkt zijn. Meer jongeren kiezen nu voor het algemeen (aso) of technisch secundair onderwijs (tso), waar het gemiddelde slaagpercentage lager ligt. 'In het aso en het tso hebben de kandidaten meer examenbeurten nodig om te slagen', staat in het jaarverslag. 'De makkelijkere weg naar een diploma via het bso bestaat niet meer. Jongeren die willen verder studeren, kiezen niet langer voor het bso maar bewust voor het aso en het tso. Dat heeft een effect op de slaagkans.'

'Een diploma blijft de sleutel tot een job', zegt Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V). 'Jongeren halen nog altijd het vaakst hun diploma secundair onderwijs op school. Dat is goed, want op school leer je ook belangrijke sociale vaardigheden. De Examencommissie is een goed alternatief voor jongeren die het onderwijs dreigen te verlaten zonder diploma. Ze kunnen op een flexibele manier zelfstandig hun diploma halen.'

Het aantal jongeren dat zonder diploma de schoolbanken verlaat, stijgt. In het schooljaar 2016-2017 ging het om 7.524 jongeren. Ongeveer een derde van hen is een jaar na het schoolverlaten bij de Examencommissie of bij een Centrum voor Volwassenenonderwijs ingeschreven. Uit de cijfers van de arbeids- bemiddelingsdienst VDAB blijkt al jaren dat hoe hoger de scholingsgraad van jongeren is, hoe meer kans ze op werk hebben.

Alle info via:

<https://examencommissiesecundaironderwijs.be/>

SECTOREN

♦ Lonen stijgen te traag

In de Europese Unie zullen de werknemers in 2019 de lonen gemiddeld meer zien stijgen dan vorig jaar. Dat blijkt uit cijfers van de Duitse Böckler-Stiftung, een onderzoeksinstituting gelieerd aan de Duitse vakbonden. De loonstijging in België ligt onder het Europees gemiddelde.

Uit de cijfers blijkt dat de brutolonen dit jaar in de Europese Unie gemiddeld 2,6% zullen stijgen. Rekening houdend met de inflatie gaat het om een stijging van de reële lonen met 1%. Een jaar eerder bleef na inflatie 0,9% over, bruto ging het om een stijging met 2,8%.

Belgische werknemers zien de lonen minder snel stijgen in vergelijking met hun Europese collega's. Bruto zou er in 2019 wel 2,5% bijkomen, maar na inflatie is dat 0,7%. Vakbonden en

werkgevers in ons land sloten in februari een loonakkoord voor de komende twee jaar. De lonen mogen maximaal 1,1% stijgen bovenop de index.

Franse lonen dalen

Tussen de verschillende Europese landen zitten grote verschillen. Terwijl de Duitsers hun loon gemiddeld bruto 3,2% zien stijgen en er 1,7% na inflatie overblijft, zullen de Fransen hun reëel loon dit jaar in tegendeel zien dalen met 1,3%. In Nederland zouden de lonen bruto 2,7% stijgen, waar na inflatie nog maar 0,2% extra loon van overschiet. In Oost-Europa stijgen de lonen dan weer een stuk sneller dan in het westen, al liggen de lonen er natuurlijk een stuk lager.

De hoogste lonen in Europa worden naar goede gewoonte betaald in Luxemburg, zo blijkt ook uit de cijfers van de Böckler-Stiftung. Het gemiddelde jaarsalaris bedroeg er in 2018 70.000 euro, tegenover een Europees gemiddelde van 38.400 euro. Luxemburg wordt op de voet gevolgd door de rest van de Benelux. België staat met een gemiddeld jaarloon van 56.300 euro op plaats drie, na Nederland (59.300 euro). Bron: Het Nieuwsblad

♦ Verpleegkundigen gezocht

Tegen 2026 heeft de zorgsector 46.000 extra mensen nodig. Maar niemand weet waar die vandaan moeten komen. Er beginnen minder studenten aan de opleiding en de rekrutering van buitenlandse verpleegkundigen stopt. Terwijl de bezetting in onze ziekenhuizen al zo krap is.

Verpleegkundige is al jaren een knelpuntberoep. Maar nooit eerder was de zoektocht voor werkgevers zo lastig. Het aantal vacatures voor verpleegkundigen bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) is in vijf jaar meer dan verdrievoudigd. Op dit moment zijn er in Vlaanderen 1.182 vacatures voor 513 verpleegkundigen die werk zoeken.

De inspanningen om actief verpleegkundigen te zoeken in het buitenland leverden een beperkt resultaat op. Minder dan 5 procent van onze verpleegkundigen heeft niet de Belgische nationaliteit. De meesten komen uit een ander Europees land. In 2018 is het aantal buitenlandse verpleegkundigen voor het eerst in vijf jaar zelfs gedaald. Landen als Polen en Roemenië kampen zelf met een tekort, wat het moeilijker maakt er te rekruteren. Bovendien keren veel buitenlandse krachten ondanks intensieve taal- en integratie-inspanningen, snel terug naar huis.

‘Ook in het buitenland ontstaan nu grote tekorten’, zegt Margo Cloet, hoofd van de zorgkoepel Zorgnet-Icuro. Behalve Polen en Roemenië noemt ze Nederland en Frankrijk. ‘Europese landen bekampen elkaar. Verpleegkundigen die vroeger in eigen land geen werk vonden, kunnen er nu wel aan de slag. Mensen uit verre landen, onder meer in Azië, zien we vaak terugkeren uit heimwee. Ook de taal is vaak een heel grote barrière. Voor ons zijn de buitenlandse verpleegkundigen op dit moment geen piste om tekorten op te vangen.’

De uitdaging is niet min. Tegen 2026 zijn volgens de werkgeversorganisatie Verso 46.000 extra mensen nodig in de zorg. Ondertussen zakt het aantal inschrijvingen in de opleidingen voor verpleegkundigen en gaan elk jaar 2.500 verpleegkundigen met pensioen, weet Zorgnet-Icuro. Welke gevolgen dat heeft, ondervindt Jacqueline* elke dag. Ze is hoofdverpleegkundige van een zorginstelling aan de kust. Het tekort aan verpleegkundigen is er nijpend, de concentratie aan ouderen in de regio is hoog. En dan houdt de eigenaar van de privé-instelling ook nog eens de vinger op de knip. Het absolute minimum aan personeel wordt ingezet.

Op de dienst van Jacqueline staat één verpleegkundige in voor elf bedden. ‘Je kan de zorg niet geven zoals je het zou willen doen’, zegt ze. ‘We verschijnen en verdwijnen als een schicht. Ik

zou zo graag eens vijf minuten bij de mensen aan hun bed willen kunnen zitten. Om even te praten, te horen hoe het gaat. Ze hebben daar deugd van. Maar er is gewoon geen tijd. Het is altijd vlug, vlug, vlug.'

In weinig Europese landen zijn er zo weinig verpleegkundigen per patiënt als in België. Dat leert de RN4CAST-studie, een groot vergelijkend onderzoek bij zorginstellingen in twaalf Europese landen onder leiding van de Leuvense professor Walter Sermeus, verbonden aan het Instituut voor Gezondheidszorgbeleid. In ons land namen 59 ziekenhuizen deel. Met een gemiddelde bezetting van één verpleegkundige per elf bedden zit ons land op het niveau van Griekenland of Polen. Spanje en Duitsland doen het nog slechter, met gemiddeld dertien bedden per verpleegkundige. Noorwegen steekt er met vijf bedden per verpleegkundige ver bovenuit .

Elf bedden per verpleegkundige is een minimum. Het is de wettelijke norm die de overheid gebruikt voor de financiering. In de praktijk fluctueert dat aantal: overdag zijn er wat meer mensen aan de slag, 's avonds wat minder.

Een belronde bij zorgprofessionals wijst uit dat dat aantal door omstandigheden erg hoog kan uitvallen: het is niet ongewoon dat één verpleegkundige 's nachts tot dertig bedden bewaakt. In woonzorgcentra gaat dat zelfs tot zestig bedden.

Die krappe bezetting heeft gevolgen. Voor elk extra bed dat een verpleegkundige moet overzien, stijgt de kans op overlijdens met 7 procent, leert een analyse van meer dan 400.000 patiëntengegevens in het kader van de RN4CAST-studie. Een krappere personeelsbezetting leidt tot meer complicaties bij patiënten. Er is minder tijd om taken zorgvuldig uit te voeren. De bloeddruk en de temperatuur worden niet regelmatig genoeg opgevolgd, de wondzorg is ontoereikend. Het personeel mist signalen en een late interventie verlaagt de kans op goed herstel. Maar ook het gebrek aan tijd voor uitleg of een gesprek speelt een rol in een minder vlot herstel of een te laat opgemerkt incident.

Het is herkenbaar voor Jos (fictieve naam), verpleegkundige op de dienst intensieve zorg van een universitair ziekenhuis. Overdag is hij verantwoordelijk voor twee patiënten, een door de wet bepaalde norm. 's Nachts zijn dat er drie. 'In sommige landen worden de meest kritieke patiënten één op één opgevolgd. Je ziet het aan de resultaten die verpleegkundigen er boeken. Daar kunnen wij alleen maar van dromen.'

Wie voor meerdere bedden verantwoordelijk is, moet meerdere bordjes in de lucht houden. 'Je begint aan een dienst van acht uur met een lange takenlijst. Maar elk incident gooit je planning overhoop. En incidenten zijn er bijna altijd: een patiënt bij wie de bloeddruk plots zakt, een hartslag die verlaagt, een wond die bloedt.'

Jos vergelijkt zijn werk met de pitstop in de formule 1. 'Er moet in allerijl een gespecialiseerd team worden samengeropen om de patiënt zo snel mogelijk weer in balans te krijgen. Maar de eindverantwoordelijke blijf jij. Je kijkt naar je planning en hoopt dat er die dag niets bij komt. En dat ondertussen niets misloopt bij een andere patiënt. Een groot deel van ons werk is plannen, opnieuw plannen, en nog eens opnieuw plannen. En aan het einde van de dag hopen dat je niets over het hoofd hebt gezien. Het eerste dat erbij inschiet, is een gesprekje met de patiënt. Of met zijn familie. De overheid dringt nochtans aan op die communicatie, maar dat vraagt veel tijd en energie.'

Wie met zorg en met mensen werkt, spreekt niet graag over missers. Maar toch. 'Er worden zeker fouten gemaakt', zegt Jos. 'Een medicijn dat te laat of niet wordt gegeven. Een misverstand door slechte communicatie of doordat iets niet in het verslag stond. Het is snel gebeurd. Meestal gaat het niet om grote fouten. Maar bij kritieke patiënten kunnen ze grote gevolgen hebben. Zeker op hectische momenten.'

In een enquête die de beroepsvereniging NVKVV vorig jaar bij 2.560 verpleegkundigen uitvoerde, gaf 70 procent aan door de werkdruk weleens een fout te maken. In negen op de tien gevallen hield de patiënt daar geen emotionele of lichamelijke gevolgen aan over. Zes respondenten gaven wel aan dat een misser een dodelijk gevolg had. Het is hoogst uitzonderlijk, maar het gebeurt.

De ziekenhuizen beseffen intussen dat in het besparen op personeel 'de bodem is bereikt', zegt Sermeus. 'Maar hun financiële marges zijn flinterdun. Gemiddeld boeken ze 0,2 procent winst. Een ziekenhuis probeert vooral uit de rode cijfers te blijven. Maar zelfs als het extra mensen wil aanwerven, dan vindt het die vaak niet.'

Dat steeds meer ziekenhuizen in het rood gaan, komt onder meer omdat zij extra personeel uit eigen zak financieren. Uit de jaarlijkse doorlichting door de bank Belfius bleek vorig jaar dat 39 van de 92 algemene ziekenhuizen in ons land verlies boeken. Kleinere ziekenhuizen hebben het zwaarder dan de grote, in Wallonië is de situatie precairder dan in Vlaanderen.

Minister van Volksgezondheid Maggie De Block (Open VLD) is zich bewust van het probleem. Maar zij ziet meer heil in het afbouwen van het aantal bedden dan in het inzetten van meer personeel. 'Het absolute aantal verpleegkundigen is niet het probleem, wel de versnippering van de middelen. De vraag is dus niet of we te weinig verpleegkundigen hebben. De vraag is of te veel mensen te lang worden gehospitaliseerd.'

Patiënten zullen in de toekomst minder lang in het ziekenhuis verblijven, of zelfs maar een dag. Ziekenhuizen moeten efficiënter samenwerken in netwerken, een proces dat in Vlaanderen volop in beweging is. De Block rekent er ook op dat de lager opgeleide, goedkopere zorgkundigen het werk van de verpleegkundigen zullen verlichten door meer zorgtaken op te nemen. De belangenverdedigers van de verpleegkundigen verzetten zich daar sterk tegen. En ook experts waarschuwen voor het inzetten van minder gekwalificeerd personeel. 'Onderzoek leert dat het inzetten van meer maar lager opgeleid personeel de kwaliteit van de zorg niet doet stijgen', zegt Sermeus.

Door de wetenschappelijke vooruitgang en een financieringsmechanisme dat een te lange verblijfsduur bestraft, is het aantal dagen dat een patiënt in het ziekenhuis verblijft de afgelopen jaren al gedaald. Maar dat heeft de werkdruk net doen stijgen. Kort na opname heeft een patiënt de meeste zorg nodig. Een korter verblijf vraagt ook een strakkere planning, meer administratie, meer gesprekken, meer werk dat niet pure zorg is. Het Federaal Kenniscentrum (KCE) voorspelt dat tegen 2025 het aantal ziekenhuisopnames door bevolkingsgroei- en veroudering met 934.000 zal toenemen, waaronder 232.000 extra dagopnames.

Voor de sector is de maat vol. 'We werken elke dag op het scherp van de snee', zegt Inge Vervotte, de directeur van de zorggroep Emmaüs. 'Het is een illusie dat we steeds meer kunnen doen met steeds minder mensen. Steeds meer met steeds minder heeft een prijs: het drukt op de kwaliteit, het verhoogt de werkdruk en het leidt tot meer uitval. Als de werkdruk verlaagt, wordt het beroep aantrekkelijker en zullen we minder uitstroom zien. Veel ziekenhuizen werven wel aan boven de norm, maar snijden zo in hun eigen vel. Dat zie je in de cijfers.'

Verpleegkundigen vormen een belangrijke risicogroep voor burn-outs, leren cijfers van de preventieorganisatie IDEWE. In 2017 bleef bijna 3 procent gemiddeld 63 dagen afwezig door een mentale aandoening. Alleen bij de overheid is het probleem nog groter.

Om uitval te voorkomen zetten veel ziekenhuizen sterk in op welzijn. 'We proberen de bezetting op peil te houden door uitval zo veel mogelijk te vermijden', zegt Vervotte. Ze somt een lange lijst aan maatregelen op: van burn-outpreventie tot cursussen coachend leiderschap en sessies mindfulness. Maar het lijken doekjes voor het bloeden.

‘We luiden de alarmbel’, zegt de topvrouw van Zorgnet-Icuro, Margot Cloet. ‘We moeten dringend maatregelen nemen om het beroep echt aantrekkelijker te maken. De verloning moet beter. De bestaffing moet hoger. Er moeten meer mogelijkheden komen om tijdelijk minder te werken, voor de kinderen of aan het einde van de loopbaan. En we moeten werk maken van carrières met doorgroeimogelijkheden. Want de bezetting die we nu in de ziekenhuizen zien, is ondoenbaar.’ Bron: De Tijd

Lees ook:

<https://www.nvkvv.be/page?page=537&nws=1960>

◆ NMBS slinkt verder af

Vanaf 5 augustus worden de openingsuren van 49 treinstations in heel het land aangepast. De loketten zullen er bijvoorbeeld 's namiddags op weekdagen of gedurende bepaalde periodes tijdens het weekend sluiten, meldt de NMBS. De socialistische vakbond bij het spoor is niet te spreken over de aankondiging.

Vooraf in de kleinere betrokken stations is de impact groot, maar ook bijvoorbeeld in Gent-Sint-Pieters zullen de loketten 's avonds een halfuur eerder sluiten.

De spoorwegmaatschappij wijst op het evoluerende gedrag van de reizigers, die steeds meer gebruikmaken van de digitale verkoop- en communicatiekanalen. Vorig jaar was de digitale verkoop, inclusief automaten, goed voor ongeveer twee derde van de totale verkoop.

In sommige stations is het aantal klanten aan de loketten zeer beperkt geworden, klinkt het. Het aantal transacties per uur is er tijdens bepaalde periodes onder een minimumdrempel gezakt, met een zogenaamde ‘dode tijd’ tussen de 60 en 95 procent.

Daar knipt de NMBS nu in de openingsuren. ‘In deze stations zullen de loketten gedurende de week 's namiddags sluiten, of gedurende bepaalde periodes tijdens het weekend’, klinkt het. De huidige openingstijden van de wachtzalen blijven ongewijzigd. Stations of loketten worden niet gesloten en voor het treinaanbod verandert niets, benadrukt de NMBS.

Het gaat in totaal om 49 stations. Daar zijn er wijzigingen van de openingsuren met minstens dertig minuten. In Vlaanderen gaat het om 22 stations: Herentals, Lier, Mechelen, Diest, Tienen, Aarschot, Torhout, Ieper, Lichtervelde, Tielt, De Panne, Poperinge, Oostende, Blankenberge, Deinze, Wetteren, Puurs, Geraardsbergen, Gent-Sint-Pieters, Dendermonde, Sint-Truiden en Genk.

In Gent-Sint-Pieters gaan de loketten zowel in de week als het weekend vanaf 5 augustus een half uur vroeger dicht, om 21.30 uur. In het weekend openen de loketten er ook een kwartier later, voegt woordvoerder Bart Crols toe.

Spoorbond CGSP Cheminots hekelt een ‘nieuw herstructureringsoffensief’ en vindt dat de stations ontvolkt worden. Landelijke regio’s, die al kwetsbaarder zijn, worden harder getroffen, stelt de bond.

Ook ACOD Spoor is niet te spreken over de nieuwe openingsuren van de stationsloketten. Volgens de vakbond is de aanwezigheid van personeel in de stations van essentieel belang om een kwalitatieve dienstverlening te kunnen blijven garanderen. ‘Deze beslissing is een nieuwe stap in de richting van stations zonder fysieke aanwezigheid van personeel ten dienste van de reizigers’, zegt ACOD Spoor. In 2007 beschikte de NMBS volgens de vakbond nog over 208 open loketten. In 2018 blijven er slechts 135 over. ‘We dringen er bij de NMBS op aan om zich globaal te bezinnen over een uitbreiding van de taken van de commerciële bedienden, zodat deze

personeelsleden echte 'raadgevers inzake mobiliteit' kunnen worden, ten dienste van alle gebruikers.'

De NMBS laat daarentegen weten dat in juni meer dan 40 nieuwe loketbedienden starten en dat aanwervingen volgen na de zomer. Zo wordt de dienstverlening aan de klant versterkt, klinkt het. Bron: De Standaard

◆ Digitale angst wegnemen

Vlaanderen radicaal digitaal, maar wat doe je met mensen zonder e-mailadres of digitale analfabeten die niet weten hoe ze een computer opstarten? Iedereen heeft recht op dienstverlening, en dus voert de stad Kortrijk een beleid van e-inclusie. "Mensen zijn niet geïnteresseerd in de werking van onze dienstverlening. Ze willen alleen een uitstekende service in het stadhuis krijgen."

De SERV roept de Vlaamse overheid op om werk te maken van een e-inclusief digitaliseringsbeleid. Want de digitalisering gaat snel. Voor een grote groep burgers die digitaal niet mee zijn, creëert dat een steeds grotere afstand tot de overheid en de samenleving. Het kan leiden tot digitale uitsluiting. De SERV vraagt daarom dat alle publieke dienstverlening wordt ontwikkeld met expliciete aandacht voor e-inclusie. De SERV adviseert daarnaast dat de Vlaamse overheid meer samenwerkt met de social profit, non-profit en de privésector om e-inclusie ook in de ruimere samenleving te realiseren.

De digitalisering biedt veel voordelen. Maar niet iedereen is mee, zo blijkt. Bijna 15% van de gezinnen heeft geen computer (vaste pc, laptop of tablet) in huis. 25% van de alleenstaanden heeft thuis geen toegang tot het internet. Bijna 40% van de bevolking heeft geen of zwakke digitale vaardigheden. 18% van de actieve werkzoekenden ingeschreven bij de VDAB heeft geen e-mailadres. Het gaat dan vooral om 55-plussers, kortgeschoolden en mensen met een taalachterstand (resp. 32%, 30%, 36% zonder e-mailadres). 40% van hen geeft als reden dat ze niet met een computer kunnen werken.

De SERV wil daarom dat e-inclusie hoog op de beleidsagenda komt. [Lees meer](#)

◆ Tekort aan buschauffeurs

De afgelopen maanden zijn bij De Lijn honderden ritten geschrapt. Duizenden passagiers zijn in de kou blijven staan omdat hun bus niet kwam opdagen. Dat klaagt de socialistische vakbond ACOD aan. Oorzaak is het personeelstekort bij de Vlaamse openbaarvervoersmaatschappij. Er zijn bij De Lijn onvoldoende chauffeurs om alle ritten uit te voeren, bericht de VRT vandaag.

"In de entiteit Antwerpen worden dagelijks 400 tot 600 ritten niet uitgevoerd, eenvoudigweg omdat er geen buschauffeurs zijn. Dat zijn 100 chauffeurs die per dag te kort zijn om de dienstverlening aan te vangen. In Vlaams-Brabant merken we op dat er de laatste zes maanden 250.000 klanten hun bus niet hebben zien aankomen omdat er geen personeel beschikbaar is", zegt Marcel Conters van de socialistische vakbond. "Dit is een onhoudbare situatie."

In Limburg heeft De Lijn in het eerste kwartaal al 455 busritten moeten schrappen wegens geen chauffeur. In heel 2018 waren dat er 319, berichtte Het Belang van Limburg.

De directie erkent het probleem, maar wijst onder meer naar de krapte op de arbeidsmarkt. In totaal werken ongeveer 5.500 chauffeurs bij de vervoersmaatschappij. Alleen dit jaar zijn er 570 nieuwe chauffeurs nodig, waarvan 120 vacatures nog in te vullen zijn.

VARIA

♦ Wat verandert er in juli?

Zoals elke maand veranderen er ook nu weer enkele zaken. Hierbij een overzicht.

- **Rijden op pechstrook en middenvakrijden veel zwaarder beboet**

De boete voor het onterecht op de pechstrook rijden verdriedubbelt. Vroeger werd dat bestraft met een onmiddellijke inning van 58 euro, vanaf 1 juli betaal je 174 euro. Een verdriedubbeling. Ook wie niet onmiddellijk weer zo rechts mogelijk gaat rijden na een inhaalmanoeuvre, in het bijzonder op een autosnelweg, begaat voortaan een tweedegraadsovertreding die bestraft wordt met een onmiddellijke inning van 116 euro. Daarmee verdubbelt de boete voor middenvakrijden.

De politie kan vanaf juli ook gemakkelijker bepaalde verkeersovertredingen bestraffen: de lijst van overtredingen die met behulp van automatische apparaten - dus zonder fysieke aanwezigheid van een agent - kunnen worden vastgesteld, wordt uitgebreid. Voorbeeld: tegen de rijrichting rijden.

- **Uitrol digitale meter van start**

Distributienetbeheerder Fluvius start vanaf 1 juli met de uitrol van de digitale energiemeter voor gas en elektriciteit. Eerst zijn de klanten met een budgetmeter, mensen met zonnepanelen en de nieuwbouw- en renovatiewoningen aan de beurt. Tegen 2034 moeten de oude Ferraris-meters definitief verleden tijd zijn.

De impact op de factuur blijft beperkt, maakt Fluvius zich sterk. De gemiddelde Vlaamse klant zal per jaar zowat 15 euro extra betalen voor elektriciteit en 12 euro voor aardgas.

- **Strengere regels voor verkoop legale wiet**

De verkoop van legale wiet wordt aan banden gelegd. De online verkoop, en aankoop, van deze wiet verboden. Daarnaast wordt ook de losse verkoop verboden: het product moet voorverpakt zijn en een takszegel hebben. Elke invoerder moet ook zijn product aanmelden, en daarbij meer gegevens bezorgen aan de autoriteiten.

Een andere nieuwe regel is dat er geen reclame gemaakt mag worden met een mogelijk positief effect op de gezondheid, omdat deze wiet CBD of cannabidiol zou bevatten. Als de wiet niet beantwoordt aan deze regels, dan kan het product in beslag genomen worden.

- **Mondhygiënist doet intrede in tandartspraktijk**

Wie naar de tandarts gaat, kan voor bepaalde handelingen voortaan onder handen worden genomen door een mondhygiënist. Dat is een nieuw beroep, dat werd erkend door minister van Volksgezondheid Maggie De Block. De eerste mondhygiënisten studeren dezer dagen af.

De mondhygiënisten zijn er om de tandartsen te ondersteunen. Zo kunnen de wachtlijsten mogelijk ingekort worden. Ze mogen bepaalde handelingen uitvoeren (in tegenstelling tot tandartsassistenten) zoals mondzorgadvies geven, tanden reinigen, tandsteen en hechtingen verwijderen of nog scans nemen van de tanden.

- **Nieuw statuut voor werklozen met ernstige beperking**

Er wordt een nieuw statuut ingevoerd voor werklozen met een ernstige medische, fysieke, mentale, psychiatrische of psychische beperking, zoals bijvoorbeeld mensen met een autismestoornis. Binnen het nieuwe statuut zullen ze kunnen blijven genieten van een werkloosheidsuitkering of beschermingsuitkering, indien ze positief meewerken met de bemiddelingsdiensten in de zoektocht naar een passende job of opleiding.

Die werklozen - het gaat om een groep van zowat 5.000 mensen, zogeheten MMPP's - vielen tot nu toe soms tussen twee stoelen: ze dreigden uitgesloten te worden van zowel ziekte-uitkeringen als werkloosheidsuitkeringen.

- **Onmiddellijk uitkering voor zieke zelfstandigen**

Zelfstandigen die minstens een week niet kunnen werken omdat ze ziek zijn of een ongeval hadden, kunnen voortaan vanaf de eerste dag een uitkering krijgen. Dat zegt het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (Riziv).

Tot eind 2017 was er voor zelfstandigen een zogenaamde carenztermijn van een maand waarin ze geen uitkering konden krijgen voor arbeidsongeschiktheid. Dat had tot gevolg dat velen gewoon bleven doorwerken, hoewel ze daar eigenlijk niet toe in staat waren. Vanaf 1 juli wordt die termijn helemaal afgeschaft bij een arbeidsongeschiktheid van meer dan zeven dagen. Dat betekent dat een zelfstandige die door ziekte of ongeval minstens een week buiten strijd is, vanaf de eerste dag een uitkering kan krijgen, zo bevestigt men ook bij ondernemersorganisatie Unizo. De uitkering begint te lopen vanaf de vaststelling door een dokter via het ziektebriefje.

- **Proefproject om onnodige chemobehandelingen bij borstkanker te vermijden**

In erkende borstkankerklinieken gaat een driejarig proefproject van start om onnodige chemotherapie bij de behandeling van borstkanker te vermijden, gelanceerd door minister van Volksgezondheid Maggie De Block. De dure genetische test die het risico op herval kan bepalen bij patiënten na een borstoperatie, wordt tijdens het project volledig terugbetaald. Zo weten de patiënten of een verdere chemobehandeling nodig is.

Concreet gaat het over MammaPrint- en Oncotype Dx-testen, die het risico op herval bepalen. Als dat risico laag is, doet chemotherapie meer kwaad dan goed.

- **Stad Brussel verbiedt wegwerpplastic op evenementen in openbare ruimten**

Wegwerpplastic dat niet herbruikbaar of recyclebaar is, verboden op evenementen in de openbare ruimte in Brussel. Het schepencollege heeft een lijst opgesteld met objecten die niet meer toegelaten zullen zijn. Bakjes, bestek of rietjes zullen bijvoorbeeld niet meer verdeeld kunnen worden. Voor elk van die voorwerpen wordt ook een alternatief voorgesteld.

- **Het kentekenbewijs steekt in een nieuw jasje**

Het kentekenbewijs voor voertuigen in België wordt op 1 juli aangepast. De kleuren en het formaat blijven behouden, maar enkele overbodige gegevens werden verwijderd. Het lettertype kan daardoor worden vergroot, wat tot een betere leesbaarheid moet leiden.

Opmerkelijk is dat de CO2-waarde van het voertuig niet langer vermeld wordt. “Het is namelijk zo dat er verschillende CO2-waarden bestaan voor hetzelfde voertuig. Ze kunnen niet allemaal vermeld worden op het kentekenbewijs, maar ze blijven echter wel vermeld op het gelijkvormigheidsattest (COC)”, verduidelijkt de federale overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer.

- **Nieuwe structuur voor Belgische voetbalbond**

De Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) krijgt een nieuwe structuur. Daarbij gaat het Uitvoerend Comité, sinds mensenheugenis het hoogste bondsorgaan, op de schop. Twee entiteiten, de feitelijke vereniging en de vzw, worden vanaf 1 juli gebundeld in één vzw. Het Uitvoerend Comité verdwijnt dus. Het belangrijkste orgaan in de nieuwe structuur die uit vier entiteiten zal bestaan, wordt de algemene vergadering (bevoegdheid jaarrekeningen en statuten). De Hoge Raad voor het Voetbal krijgt de reglementaire bevoegdheid toegewezen en de raad van bestuur wordt bevoegd voor de strategie van de KBVB en de goedkeuring van de budgetten. Het management neemt ten slotte de operationele leiding van de KBVB op zich.

- **Eerste aanmaning waterfactuur gratis**

De eerste herinneringsbrief voor wie zijn waterfactuur nog niet betaalde, is voortaan gratis. Waterbedrijven mogen geen extra kost meer aanrekenen. De eerste aanmaning mag ook pas na een maand in de bus vallen, in plaats van na twee weken zoals tot nu het geval was. De Watergroep, de grootste drinkwaterleverancier van Vlaanderen, rekende bijvoorbeeld 7,5 euro aan voor een eerste herinneringsbrief.

- **RTBF schrapt nachtelijke live-nieuwsbulletins op radio**

De nieuwsbulletins op de radiozenders van de Franstalige omroep RTBF worden vanaf 1 juli 's nachts niet langer live de ether ingestuurd. Om 1.00, 2.00, 3.00 en 4.00 uur krijgt de luisteraar voortaan een vooraf opgenomen uitzending te horen. Het laatste live-nieuwsbulletin is te horen om middernacht. En vanaf 5.00 uur 's ochtends wordt het nieuws weer geüpdatet en live ingelezen. Als er 's nachts groot nieuws is, kan de RTBF wel ingrijpen. Bij de Vlaamse omroep VRT verandert er niets, zegt woordvoerder Hans Van Goethem.

- **Meest vervuilende wagens niet meer welkom in Parijs**

De ruime omgeving van Parijs is vanaf 1 juli een lage-emissiezone, waarin de meest vervuilende wagens niet langer welkom zijn. Dieselwagens die ouder zijn dan 18 jaar en wagens op benzine ouder dan 21 jaar, worden niet meer toegelaten in het gebied. De lage-emissiezone zal gelden in de 79 gemeenten in het gebied binnen de A86, die een lus vormt rond Parijs en grote steden in de buitenwijken van Parijs verbindt, zoals Versailles en Bobigny.

Hoewel de regeling al op 1 juli ingaat, zullen er pas vanaf 2021 bekeuringen worden uitgeschreven. Eerst komt er nog een sensibiliseringsperiode waarin de gemeentelijke politiediensten de bestuurders zullen informeren.

- **Proximus doekt portaalsite Skynet.be op**

Een groot merk uit de Belgische internetgeschiedenis verdwijnt op 1 juli van het web. Proximus doekt zijn portaalsite Skynet.be op, en vervangt hem door het tv-portaal Proximus Pickx. Proximus benadrukt wel dat de klanten met een e-mailadres van Skynet (@skynet.be) hun adres zullen kunnen houden. Er zal een mailbox-icoontje staan op de website proximuspickx.be om de inbox te bereiken.

- **Aalmoezeniers en moreel consultants in gevangenissen krijgen volwaardig sociaal statuut**

De wijziging van het statuut kadert in de strijd tegen radicalisering. Vandaag kennen gevangenisbezoekers en -consulenten een zogenaamde vlakke loopbaan met één loonsprong na 8 jaar dienst en bijna geen sociale rechten. Hun verloning werd bepaald op niveau C, dat is overeenkomstig met secretariaatspersoneel. Volgens het nieuwe sociaal statuut kunnen ze betaald worden aan een loon dat toegang geeft tot niveau B.

- **Regels voor Inkomensgarantie voor Ouderen wat strenger**

De regels voor een Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO), een uitkering voor 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken, worden vanaf 1 juli strenger. IGO-trekkers moeten vanaf dan altijd op voorhand melden als ze meer dan 21 opeenvolgende dagen van huis zijn, maar binnen België blijven.

Met de nieuwe regel wil de overheid vermijden dat op zo'n moment een controle zou gebeuren op het thuisadres, wat zou kunnen leiden tot een onterechte schorsing. De controle zal nu uitgevoerd kunnen worden op de daadwerkelijke tijdelijke verblijfplaats.

Voorts wordt de controleprocedure eenvoudiger. Nu moet elke IGO-gerechtigde één keer per jaar naar het gemeentehuis met een ontvangen verblijfsbewijs.

Voortaan zal de postbode bij de IGO-trekker aanbellen in opdracht van de pensioendienst. Pas na drie mislukte pogingen krijgt de betrokkene alsnog een brief in de bus waarmee hij binnen de vijf dagen naar het gemeentehuis moet.

- **Aanpassing kilometervergoeding**

<https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/personeel/rechtspositieregeling/toelagen-en-vergoedingen/aanpassing-kilometervergoeding-bij-dienstverplaatsingen-1-juli-2019-30-juni-2020>

- **Niet vergeten: Belastingbrief invullen**

<https://eservices.minfin.fgov.be/myminfin-web/>

U heeft nog tijd tot donderdag 11 juli 2019 om met Tax-on-web (via MyMinfin) uw aangifte online in te dienen.

♦ De regeringsvormingen

Op zondag 26 mei 2019 trokken alle meerderjarige Belgen naar de stembus voor de verkiezingen voor het Europees parlement en de regionale parlementen.

De onderhandelingen verlopen zeer stroef.

De PS en de N-VA zien in de verkiezing van Patrick Dewael tot Kamervoorzitter de voorbode van een regering zonder Vlaams-nationalisten.

De verkiezing van de voorzitter van de Kamer is uitgedraaid op een stemming waarbij de N-VA en het Vlaams Belang tegenover de rest van het halfroond stonden. Daarbij haalde Patrick Dewael (Open VLD) het van Valerie Van Peel (N-VA).

Dewael kreeg in de eerste ronde meteen 101 stemmen achter zich, tegenover 41 voor Van Peel. De N-VA en het Vlaams Belang hebben samen 43 stemmen.

Zowel de N-VA als de PS ziet daarin een teken dat de eerste stap is gezet naar een regering zonder de N-VA. 'Naar een Dewael-coalitie op federaal niveau met de partijen die willen regeren?', tweette PS-boegbeeld Paul Magnette.

Dewael is parlamentsvoorzitter tot een regering aantreedt. Dan wordt een nieuwe puzzel gelegd met de ministerposten, het Kamervoorzitterschap en de Belgische stoel in de Europese Commissie. In 2007, 2010 en 2014 leidde dat tot een wissel van het voorzitterschap, waaruit blijkt dat de voorzitterskeuze zelden de coalitiekeuze aankondigt.

Net omdat die regering niet voor morgen lijkt, wees Dewael op de belangrijke rol die het parlement na de zomer wellicht zal spelen. Het parlement dreigt in zo'n situatie met wisselmeerderheden wetsvoorstellen aan te nemen die de begroting doen ontsporen. Dewael stelde daarom voor dat het Rekenhof de kostprijs van al die voorstellen berekent.

In De Tijd spreekt econoom en Econopolis-stichter Geert Noels zich maandelijks onomwonden uit. Zo schreef hij met politicoloog Carl Devos, over de moeilijke regeringsvorming in dit land.

Een federale regering vormen is een systemisch probleem geworden in België. Informatuur Didier Reynders (MR) geeft een regeringsvorming voor oktober een kans van 10 procent. In het buitenland kijkt men verbaasd naar onze politieke formatiecultuur, waarin na een lang schimmenspel evidente oplossingen pas heel laat en onder hoge druk tot stand komen. Ook nieuwe verkiezingen versnellen niets, integendeel. Daar zijn verschillende redenen voor, waarvan de asymmetrie tussen noord en zuid een belangrijke is.

Dat de formaties van 2010, 2014 heel moeilijk verliepen en nu ook die van 2019 een probleem lijkt te worden, is geen toeval. In 2014 werden regionale regeringen nog vrij snel gevormd, ook als federale openingszet. Vandaag verlamt de federale formatie zelfs de evidente regionale formaties, die nu deel van een hoger schaakspel zijn. Nochtans liggen dringende zaken op de regionale planken. België heeft een probleem. Het bestuurssysteem blokkeert.

Omdat de fameuze '541 dagen' uit 2010-2011 relatief weinig schade veroorzaakten, heerst in de Wetstraat de foute veronderstelling 'dat men zijn tijd mag nemen'. Maar de situatie is onvergelijkbaar.

Een begroting op automatische piloot werkte in het verleden meestal disciplinerend voor de uitgaven. Ook dat gaat niet meer op: uitgaven in de gezondheidszorg en de pensioenen verhogen automatisch door de demografie en vereisen dringende beleidsmaatregelen. We verliezen ook kostbare tijd om maatregelen te nemen op het vlak van arbeid, energie en klimaat om maar enkele domeinen te noemen. Het aanvaarden van lange regeringsonderhandelingen is volslagen onaanvaardbaar en vergroot de al indrukwekkende problemen.

Een systemisch probleem vraagt een systemische oplossing. Dat is on-Belgisch. We zijn beter in bricoleren dan in structurele hervormingen. Liever de zekerheid van de problemen dan de onzekerheid van de oplossingen. Maar een verandering hoeft niet per se te ontwichten. We moeten zoeken naar uitwegen die vermijden dat elke formatie in dezelfde patstelling raakt en die het land door een aantal hervormingen helpen: de pensioenen, het klimaat, energie, de arbeidsmarkt en een structureel evenwicht in de begroting, wat fiscale hervormingen zal vereisen. Daarvoor is een sterke regering nodig.

Een regionale regering vormen is makkelijker. De Waalse regering kan gevormd worden door de MR en de PS, in Vlaanderen kan de huidige coalitie - CD&V, Open VLD en de N-VA – voort, op voorwaarde dat ze het 'signaal' van 26 mei - het succes van het Vlaams Belang, de PVDA en Ecolo -niet negeert. Om opportunistische redenen hebben de regionale formateurs geen haast. Dat is onverantwoord. Het onderwijs, de zorg, het klimaat, milieu of mobiliteit vragen snel actie. Maar alles is gekoppeld aan alles en oplossingen moeten wachten op partijbelangen. Dat is allicht niet wat de kiezer wil. Drie voorstellen staan voorop:

Stap 1: Vorm snel deelregeringen

De Vlaamse regering kan met de huidige coalitie voortdoen of de Antwerpse coalitie met de N-VA, Open VLD en de sp.a kopiëren. In Wallonië hebben de PS en de MR er alle belang bij ook hun verantwoordelijkheid op te nemen, en hun twisten opzij te zetten. Het is evident dat elke regering de signalen van 26 mei in het akkoord opneemt.

Stap 2: Werk tegelijk aan een federale afspiegelingsregering

Een afspiegelingsregering met de regionale meerderheidspartijen is theoretisch een stevige regering. Die formule geeft vanuit de regionale formatie aan welke partijen federaal moeten onderhandelen. Gezien de gigantische uitdagingen is een meerderheid in beide taalgroepen cruciaal. De PS en de N-VA zijn de aangewezen coalitiepartners, hoe onvoorstelbaar dat ook lijkt. Een akkoord tussen hen is echter verre van onmogelijk.

Dat hoeft niet meteen tot een ellenlang en gedetailleerd regeringsprogramma te leiden. Er moet, door het oplopend begrotingstekort, dringend een akkoord komen over de begroting en enkele sociaal-economische hervormingen. Tegen midden oktober ten laatste. De regio's moeten sterk betrokken worden bij die cruciale hervormingen. Er moet ook een agenda afgesproken worden voor de noodzakelijke staatshervorming en de herziening van de financieringswet, die tijdens deze legislatuur voorbereid worden. Andere hoofdstukken van het regeerakkoord kunnen later aan bod komen.

Stap 3: Voer institutionele en politieke hervormingen door

Institutionele en politieke hervormingen dringen zich op. Een vermindering van het politiek personeel is er een van, maar ook de impact van de kiezer en de inspraak van de burger moet verhogen. De rol van de eerste minister is de voorbije legislatuur afgenomen en dat zal deze legislatuur niet anders zijn. Om de heikele kwestie van de Zestien op te lossen, kan aan een rotatiesysteem gedacht worden waarbij elke regeringspartij het voorzitterschap van de regering opneemt. De regering moet ook meer als een college werken. Het aantal ministers en parlementsleden kan omlaag, met een fusie van bepaalde bevoegdheden en een intensere samenwerking met de administratie. De afslanking van de senaat en de hervorming van provincies is nodig.

We mogen niet aanvaarden dat lange regeringsonderhandelingen de norm worden, 'omdat dat nu eenmaal zo is in België'. Cynisme is stoer, maar vergroot meestal problemen. Om daaraan te beginnen moet niet gewacht worden op een recessie, een harde brexit, budgettaire quarantaine opgelegd door Europa of een financiële crisis.

De lange federale formaties van de voorbije jaren bewijzen dat het systeem anders moet om de financiële, economische, klimaat- en vergrijzingsproblemen goed aan te pakken. Het is een middel, geen doel. Hoe langer het systeem faalt, hoe sterker populisme en radicalisme gedijt.

De huidige en volgende generatie verwachten dat we het stuur in handen nemen. Het is de verdomde plicht van politici om te besturen, niet om spelletjes te spelen. Dat liet de kiezer op 26 mei blijken. Misschien klinken onze voorstellen naïef, of wereldvreemd, maar we hopen dat ze worden uitgedaagd met andere structurele oplossingen in de plaats van politiek cynisme en powerplay. Politici zijn er niet voor zichzelf of voor columnisten. Ze zijn er om samen te werken, met elkaar en de samenleving, aan de vele uitdagingen van de toekomst. Waarom dan zo lang wachten?

Vlaams informateur en N-VA-partijvoorzitter Bart De Wever heeft een andere visie: hij vindt het door de onduidelijkheid op federaal vlak "verstandig nog geen formele Vlaamse formatie op te starten". Dat meldt hij in een persbericht. De Wever zal de komende tijd verder werken om

inhoudelijk punten van convergentie uit te klaren, blijkt uit een verklaring na afloop van het N-VA-partijbestuur. Dat de andere partijen niet met Vlaams Belang willen spreken, vindt De Wever getuigen van “weinig respect voor het oordeel van de Vlaamse kiezer”.

Dit weekend zette N-VA-voorzitter Bart De Wever zijn werk als informateur verder. Hij sprak de afgelopen weken met verschillende Vlaamse partijen over de inhoud van een mogelijk Vlaams regeerakkoord. Daaruit moest blijken of er een basis kan gevonden worden voor formatiegesprekken.

“Uit elk gesprek met iedere partij bleek hoe zwaar de federale toestand als een slagschaduw over de Vlaamse formatie hangt”, aldus De Wever. “Elke partij wenst meer zekerheid over hoe de federale formatie verder kan verlopen in functie van het vertrouwen dat men moet stellen in een mogelijke Vlaamse coalitie.”

Die duidelijkheid is echter nog geen stap dichterbij gekomen de afgelopen weken en dit bemoeilijkt de opdracht van de Vlaamse informateur. “We vernemen dat de federale informateurs de komende weken alles op alles gaan zetten om vorderingen te maken. Derhalve is het verstandig nog geen formele Vlaamse formatie op te starten in deze periode. De Vlaamse informateur zal de komende tijd zeker nog verder werken om inhoudelijk punten van convergentie uit te klaren”, klinkt het.

Het partijbestuur van N-VA stuurde na afloop ook een mededeling met drie conclusies. Zo herhaalt de partij haar kritiek op de samenvallende verkiezingen. “Geen enkel ander federaal land doet het op deze manier. Vandaag blijkt hoezeer dit terecht was, want de al zeer moeilijke optelsom die België is, wordt nu nog complexer”. Volgens de partij zijn de regeringsvormingen daardoor de facto aan elkaar gekoppeld. “Elke Vlaamse partij vraagt duidelijkheid over wat er federaal staat te gebeuren. Dat bemoeilijkt de Vlaamse regeringsvorming”, luidt het.

N-VA hekelte ook opnieuw de weigering van PS om op federaal niveau aan tafel te gaan zitten. “Het lijkt alsof de PS, maar ook Ecolo, de grootste Vlaamse partij zelfs geen gesprek meer waardig acht. Dit zijn nochtans de partijen die beweren hoog op te lopen met het belang van België. De N-VA wil een dialoog over het confederalisme en over een beleid dat antwoord biedt op de verzuchtingen van de Vlaamse kiezer. Om problemen op te lossen moet je immers minstens eerst praten met elkaar.”

Dat verschillende Vlaamse partijen intussen een federale regering zonder Vlaamse meerderheid niet uitsluiten, is de N-VA ook een doorn in het oog. “Vertrouwen stellen in een Vlaamse regeringsvorming met de dreiging van een anti-Vlaamse federale regering is voor de N-VA onbespreekbaar”, klinkt het.

Daarnaast betreurt N-VA dat diezelfde partijen ook niet met het Vlaams Belang aan tafel willen voor een inhoudelijk gesprek. “Dit terwijl extreem-links eerder wél toetrad tot lokale coalities en door de PS gesmeekt wordt om de Waalse regering te vervoegen. Dat getuigt volgens de Vlaams-nationalisten van “weinig respect voor het oordeel van de Vlaamse kiezer.”

Ondanks de commentaar van N-VA houden de liberalen het been stijf wat een samenwerking met Vlaams Belang betreft. “Open Vld past zoals bekend voor een regering met het Vlaams Belang”, zo benadrukten ze vandaag opnieuw.

Volgens Open Vld vond er op Vlaams niveau “voor het eerst een goed inhoudelijk gesprek” met formateur en N-VA-voorzitter Bart De Wever plaats, maar is er nog veel werk aan de winkel. “Het is nog steeds aan formateur De Wever om kleur te bekennen over zijn voorkeurspartners om een nieuwe regering te vormen”, luidt het.

Vlaams Belang vindt het “begrijpelijk” dat De Wever de Vlaamse regeringsvorming ‘on hold’ zet. “Zolang er Vlaamse partijen zijn die de deur op een kier houden voor een federale regering met een Vlaamse minderheid, is het begrijpelijk dat men het Vlaams Belang gebruikt als dam tegen zo’n anti-Vlaamse federale regering”, zegt Vlaams Belang-fractie leider Chris Janssens. Vlaams Belang heeft er op zich geen probleem mee dat De Wever temporiseert in de Vlaamse regeringsvorming. “Wij zijn bereid om op Vlaams niveau sneller te gaan. Maar het is perfect begrijpelijk dat hij de tijd wil nemen om te kijken naar inhoudelijke convergenties”, zegt Janssens.

De ‘respect’-opmerking van De Wever over Vlaams Belang vindt Janssens “een gepaste democratische reactie”. “Het is ook maar logisch dat er rekening gehouden wordt met de verkiezingsuitslag. Daarom is het des te onbegrijpelijker dat partijen als Open Vld en CD&V na de verkiezingen meteen in een kramp zijn geschoten en dat ze zich vanuit de schrik om ministerpostjes te verliezen blijven vastklampen aan het cordon sanitaire.”

Groen-voorzitster Meyrem Almaci toont zich dan weer bezorgd over “de ontwikkelingen in de Vlaamse onderhandelingen”. Almaci betreurt dat “na weken intensieve onderhandelingen” tussen De Wever en Vlaams Belang-voorzitter Van Grieken enkel de traditionele partijen zijn uitgenodigd, “die allen verloren hebben tijdens de verkiezingen”.

“We kunnen ons niet voorstellen dat de CD&V, Open Vld en sp.a zomaar meestappen in deze werkwijze”, zegt de Groen-voorzitster. “Vlaams Belang als co-auteur van een regeerakkoord is nefast voor de toekomst van Vlaanderen. We mogen ons als democraten niet uit elkaar laten spelen op onze cruciale waarden en mensen niet verdelen in A- en B-burgers.”

Groen reageert ook kritisch op de beslissing om de Vlaamse formatie ‘on hold’ te zetten. “Het is niet het moment om op Vlaams of federaal niveau in vakantiemodus te gaan”, klinkt het. “De grote uitdagingen voor de verkiezingen, zowel op socio-economisch als op klimaatvlak, zijn nog steeds dezelfde na de verkiezingen. Bart De Wever zou zijn tijd beter benutten door met andere partijen dan het Vlaams Belang te spreken”.

Groen blijft beschikbaar voor gesprekken op beide niveaus, maar wil wel dat De Wever klaarheid schept of hij Groen op Vlaams niveau nog ziet als een gesprekspartner.

In Wallonië pleitte Di Rupo voor een minderheidsregering tussen Ecolo en PS, met de steun van de uiterst linkse PTB/PVDA. Maar PTB-kopman Raoul Hedebouw trok zelf de stekker uit de gesprekken omdat Di Rupo zijn partij niet ernstig zou nemen. En dat terwijl het voor de achterban van de PS net belangrijk is dat de partij oprecht een poging doet. Enkele dagen geleden schreven activisten en academici nog een open brief in Le Soir waarin ze pleitten voor de vorming van een links front.

Door de abrupte botsing leek het alsof Di Rupo de communisten nooit echt een kans heeft gegeven. Alsof hij er eigenhandig voor heeft gezorgd dat de Parti Socialiste na het vertrek van de PTB/PVDA – en eerder ook die van cdH – veroordeeld is tot de liberalen van de MR. Een beeld dat de partijvoorzitter duidelijk parten speelt. Op de RTBF noemde hij het vertrek van Hedebouw “onaanvaardbaar” en vergeleek hij diens partijtop met een ‘politbureau’ onder Stalin.

Toen al viel op dat de toon van Di Rupo scherper was voor de PTB dan die van de andere PS-topper Paul Magnette, die twee dagen geleden nog liet verstaan hoe jammer het was dat de federale informateurs Didier Reynders (MR) en Johan Vande Lanotte (sp.a) de uiterst linkse partij niet hadden ontvangen. “Di Rupo wil tonen dat hij nog de baas is van de PS”, zegt Gerlache. Hoewel Magnette en Di Rupo zich profileren als duo, strijden ze intern ook om de macht over de partij.

Magnette zette dan toch de puntjes op de i. De PS zal nooit onderhandelen met de N-VA, laat staan regeren. “We willen niet over confederalisme spreken. We willen geen splitsing van de sociale zekerheid. We willen niet praten over hun sociaal-economische recepten”, zei hij op de

RTBF. Daarmee is de deur van Di Rupo niet alleen dicht, maar ook afgesloten en vergrendeld. "Ons standpunt is duidelijk: het is of de N-VA zonder de PS, of met de PS en zonder de N-VA." Magnette stelde voor tijd te winnen met een noodregering. Die zou bestaan uit de huidige minderheidsregering van MR, Open Vld en CD&V, aangevuld met PS/sp.a en Groen/Ecolo. Ongeveer alle partijen buiten N-VA en Vlaams Belang, dus. Die regering van dringende zaken zou dan een programma voor een jaar kunnen uitwerken rond sociaal en ecologisch beleid. Net zoals er na de verkiezingen van 2007 ook een interimregering op de been werd gebracht.

Dat de Vlaamse partijen niet staan te springen om in zijn scenario mee te stappen, is volgens Magnette geen probleem. "De voorbije jaren was het ook heel moeilijk voor Wallonië en Brussel, toen er een federale regering was zonder meerderheid in Wallonië", merkt hij op. Nu zijn de Vlamingen misschien weigerachtig. Maar wat als de begroting verder ontspoot, het Verenigd Koninkrijk voor een harde brexit kiest en het volk ongeduldig wordt? Zoals Di Rupo zei: wat je als politicus wenst, is niet altijd wat je krijgt.

Hoe dan ook zetten Reynders en Vande Lanotte hun zoektocht naar een nieuwe regering verder. Zij kregen van de koning 1 maand extra om de knoop te ontwarren. Daarbij sluiten ze een coalitie met N-VA en PS nog altijd niet uit, ongeacht de uitspraken van Magnette. De vraag is wel hoe ver N-VA haar communautaire plannen wil doordrijven. Volstaan enkele kleine verschuivingen? Dan vallen er mogelijk toch zaken te doen, want Di Rupo wil ook meer geld voor Wallonië. Wil de partij België uitkleden? Dan is een gesprek per definitie onmogelijk.

Caroline Copers, de algemeen secretaris van het ABVV wil niet dat de SP.a gaat regeren met de N-VA. SP.a moet al haar samenwerkingen met die N-VA opblazen. Onder meer in Antwerpen besturen de socialisten en N-VA samen de stad. Wanneer er gedoogsteun zou komen voor een beleid waar Vlaams Belang bij betrokken wordt, staat dat voor de socialistische vakbond gelijk aan het doorbreken van het cordon sanitaire

Brussels parlements lid Jan Busselen (PVDA) kreeg op een week tijd al zijn loon voor juni en juli op zijn rekening gestort. Tot ergernis van Busselen zelf, die niet kan begrijpen dat hij "al 14.000 euro heeft verdiend zonder iets gedaan te hebben".

"Als Brussels parlements lid en fractievoorzitter kreeg ik een week na de eedaflegging een loon van 7.400 euro netto gestort. Zonder enige commissie of plenaire vergadering te hebben bijgewoond, want er is nog geen Brusselse regering", schreef Jan Busselen (PVDA) donderdag op Facebook. "En vandaag, zeven dagen later, werd dat loon alweer gestort! (Loon juli.) Alle parlementsleden hebben dus al tussen de 10.000 en 14.000 euro verdiend zonder iets gedaan te hebben."

Andere politici zeggen dan weer: Wie zijn of haar parlementaire job serieus neemt en weet in welke commissies hij of zij zal zetelen, die begint nu dossiers in te studeren, een netwerk uit te bouwen, contacten te leggen, personeel te zoeken. En zelfs al zouden ze eerst vakantie nemen: wat dan nog? Gewone werknemers krijgen toch ook betaald verlof?

"Je moet natuurlijk ooit beginnen met het uitbetalen van een loon", nuanceert ook politicoloog Nicolas Bouteica (UGent), "maar de manier waarop steekt natuurlijk de ogen van de mensen uit: meteen twee maandlonen, terwijl er nog amper parlementair werk verricht is. Daar zou men beter wat voorzichtiger mee zijn."

VUB-politicoloog Dave Sinardet kan zich wel grotendeels vinden in de kritiek van Busselen. "Politici mogen van mij best veel betaald worden, maar dan op voorwaarde dat het loon in verhouding staat tot de verantwoordelijkheid en de werklust die ze dragen. Zo vind ik dat de premier en de ministers niet te veel betaald worden. Het probleem is dat onze vele parlementsleden - jammer genoeg - veel minder verantwoordelijkheid dragen. In het Belgische

systeem is het de partijvoorzitter die een akkoord onderhandelt, en zijn het de ministers die het vervolgens uitvoeren. Maar wat is de rol van een parlementslid in het huidige politieke bestel nog?"

"Er zijn natuurlijk veel parlementsliden die veel werk verrichten, maar van sommige anderen kan je dat niet zeggen. Daarom vind ik dat we beter zouden evolueren naar een systeem waarin de verloning afhankelijk wordt van het gepresteerde werk", aldus Sinardet. "Het probleem is dat zoiets moeilijk te meten is: een parlementslid kan altijd aanwezig zijn bij stemmingen en commissievergaderingen, maar als hij of zij dan enkel e-mails zit te beantwoorden, heeft de maatschappij daar ook niet zo veel aan."

PDVA is al langer voorstander van een halvering van de parlementaire lonen. "Daar zullen ze echt geen boterham minder van eten", aldus Busselen over zijn collega's van andere partijen. "En zelf blijven we werken aan een normaal loon van 2.000 euro per maand. Zo verwijst hij naar het beleid van de PVDA om mandatarissen een (groot) deel van hun loon aan de partijwerking te laten doorstorten.

"Het is niet toevallig dat PVDA zich hierop profileert", weet Bouteca. "De loonnorm voor hun parlementsliden is één van hun belangrijkste verkoopargumenten. Dat willen ze hiermee in de verf zetten. Ze zouden dat geld natuurlijk ook aan een goed doel kunnen schenken, of terug in de staatskas storten, maar dat doen ze ook niet. Dus ja, ik vind dat ze hiermee de antipolitiek voeden."

Toch wordt het bericht van Busselen massaal gedeeld op sociale media. Niet onbegrijpelijk, aldus Sinardet. "Er valt echt wel iets voor te zeggen: er kunnen terechte ethische vragen worden gesteld bij die hoge bedragen. Die mogen best gesteld worden zonder dat de partij daarom beschuldigd moet worden van antipolitiek."

◆ Leerkrachten en zorgberoepen

Leerkrachten zijn geen influencers, verpleegkundigen zijn geen healers en bejaardenverzorgers worden niet betaald om omaatjes te bezoeken. 'Wie doet alsof dat wel zo is, haalt mensen in huis die niet geschikt zijn voor de job', schrijft redactrice Ann Peuteman in Knack.

'We hebben nood aan healers. Game over: die twee woorden zitten ons op de hielen. Maak deel uit van de oplossing voor jullie generatie. Wees een held en help.' Dat rapt Safi in Healers, een song die deel uitmaakt van een campagne van de Vlaamse overheid om jonge mensen warm te maken voor zorgberoepen.

Op zich een leuk idee. Alleen zijn verpleegkundigen, zorgkundigen en andere zorgberoepen helemaal geen healers. Doorgaans hebben ze amper tijd om een babbel met hun patiënten te hebben, laat staan dat ze hun aura, chakra's of energiebanen onder handen kunnen nemen. In onderbemande ziekenhuizen, revalidatiecentra en woonzorgcentra hollen ze de benen vanonder hun lijf om iedereen op tijd eten te brengen, te wassen en te verzorgen. Daar worden ze ook nog eens een pak minder voor betaald dan een healingssessie doorgaans kost - als we de tarieven op het internet mogen geloven tenminste.

Al even verbloemend was het verkoopspraatje dat ik de zorgcoördinator van een woonzorgcentrum onlangs voor een groep zorgkundigen in spe hoorde houden. 'Hou je van je oude oma? Is ze ook altijd zo blij als je tijd voor haar maakt? Zou je dan geen twintig oma's willen die je dag na dag blij kunt maken?' Toen ik opmerkte dat ze toch wel heel creatief met de werkelijkheid

omsprong, zuchtte ze dat er in haar woonzorgcentrum al meer dan een halfjaar zeven vacatures openstaan. 'We krijgen alleen het restje binnen', legde ze me uit. 'Meisjes - jongens zien we nooit - die voor bejaardenzorg kiezen omdat ze niet weten wat ze anders zouden moeten doen of elders al wandelen zijn gestuurd. En zelfs zij haken na verloop van tijd vaak weer af.'

Niet zo gek. Hoelang zou het duren voor zo'n meisje doorheeft dat de job toch net iets meer inhoudt dan bij twintig oma's op visite gaan? Waarschijnlijk één werkdag, waarin ze van bewoner naar bewoner rent, er amper in slaagt om op alle ingedrukte alarmknoppen te reageren en zware mensen in haar eentje optilt omdat er geen collega in de buurt is die kan helpen. Dát is de realiteit en het heeft geen enkele zin die te verbloemen om jonge mensen naar de sector te lokken. Dan beginnen ze alleen maar met de verkeerde verwachtingen aan hun job, gaan ze er op den duur aan onderdoor of houden ze het helemaal voor bekeken.

De komende jaren zullen we in (onder meer) de zorg en het onderwijs alleen maar meer nood hebben aan gedreven mensen.

Hetzelfde geldt voor beginnende leerkrachten - waar ook al een tekort aan is. 'Word een echte influencer' is de slogan van een campagne die een tijd geleden werd gelanceerd om meer volk naar de lerarenopleidingen te lokken. Vandaag zijn er te weinig jonge mensen die voor een job in het onderwijs kiezen en wie dat wel doet, haakt vaak snel weer af. En geef toe: wie wil er tegenwoordig geen echte influencer zijn? Je hebt impact op duizenden volgers, hoeft je niet mee te maken én wordt nog stevig betaald ook. Alleen is dat niet helemaal wat de job van leerkracht inhoudt. Niet alleen ligt het uurloon doorgaans een pak lager, hij moet er ook veel harder voor werken. Door les te geven natuurlijk, maar ook door bergen papierwerk af te handelen, mee te helpen aan de organisatie van het schoolfeest en de klasquiz, manieren te zoeken om zowel leerlingen met dyslexie en concentratiestoornissen als autisme en gehoorproblemen te helpen en na de schooluren bij ouders te gaan aanbellen die anders niet thuis geven. 'Word een keihard werkende idealist die ontzettend veel ballen tegelijk in de lucht kan houden', is een slogan die de werkelijkheid beter benadert.

De komende jaren zullen we in (onder meer) de zorg en het onderwijs alleen maar meer nood hebben aan gedreven mensen. Dus is het cruciaal dat degenen die ervoor kiezen dat vol overtuiging doen en ook precies weten waar ze aan beginnen. Ik weet zeker dat ze bestaan, want ik kom hen geregeld tegen in scholen, ziekenhuizen of rusthuizen. Ze klagen soms wel over de werkomstandigheden, maar toch er is niets wat ze liever zouden willen doen. Helden noemt rapper Safi hen, en daar heeft hij wel gelijk in. Wie zo'n baan écht wil doen, terwijl hij of zij perfect weet wat die allemaal inhoudt, is een held. Of toch minstens iemand die goed moet worden betaald en tonnen respect moet krijgen. Bron: Knack

♦ Een nieuw zorgmodel

De Mens publiceerde haar aspiraties voor een Nieuw Zorgmodel.

Vlaanderen telt zo'n 600.000 mantelzorgers. Liefst 1 op 10 Vlamingen verleent een informele vorm van zorg, vanuit een familiale, sociale of emotionele binding. Mantelzorg vraagt veel engagement en tijd. Toch krijg je er geen loon of verlof voor, zoals bij een job. Sommige mantelzorgers nemen huishoudelijke taken over, anderen helpen ook bij de persoonlijke verzorging of de administratie. Soms staat de mantelzorg de zorgbehoevende voortdurend bij. De toegevoegde waarde van de mantelzorg in Vlaanderen is van onschatbare waarde. Ze is in elk geval onbetaalbaar. We zijn blij dat de Vlaamse overheid het maatschappelijk

belang van mantelzorgers erkent en hen met het mantelzorgplan 2016-2020 goed wil ondersteunen.

In het bijzonder is er nood aan:

- initiatieven die mantelzorgers psychosociaal ondersteunen: zij overschrijden vanuit hun band met de patiënt vaak de eigen draagkracht. Hierdoor valt de zorg volledig weg, alsook de energie en ruimte om liefhebbende partner, dochter, zoon, ... te zijn van de patiënt. Peil proactief naar hun ondersteuningsnaden en lenig die tijdig;
- duidelijke informatie over relevante wetgeving en mogelijke ondersteuningsvormen. Voorzie ook hulp bij het regelen van alle administratie die hierbij komt kijken.

Al decennia ijvert de georganiseerde vrijzinnigheid voor meer autonomie en zelfbeschikking voor patiënten en personen met een zorgbehoefte. Het stemt ons hoopvol te lezen dat de allereerste doelstelling van het decreet houdende de Vlaamse sociale bescherming dezelfde ijver toont. De sleutel is patient empowerment. De relatie tussen arts of zorgverlener en patiënt is te vaak onevenwichtig. We kunnen pas spreken van autonomie en zelfbeschikking wanneer de patiënt zelf beslissingen kan nemen op basis van informatie over zijn gezondheid. Dat kan door een eerlijke dialoog tussen arts en patiënt – een dialoog tussen expertise en aanvoelen. Pas dan kan de patiënt terug een gevoel van controle krijgen over wat hem als zieke overkomt.

De Mens.nu vraagt om:

- artsen op te leiden om patiënten zo goed mogelijk te ondersteunen in het maken van autonome keuzes;
- initiatieven die patiënten gezondheidsvaardigheden bijbrengen voldoende te ondersteunen;
- patiëntenorganisaties te betrekken bij beleidsprocessen.

Volgens het Nationaal geluksonderzoek van de Universiteit Gent voelt bijna de helft van de Belgen zich eenzaam. De gevolgen kunnen verstrekkend zijn voor het lichamelijke en mentale welzijn. Wie zich eenzaam voelt, heeft maar liefst vier keer meer kans om ongelukkig te zijn. Eenzaamheid en sociaal isolement zijn met elkaar verweven, het één leidt tot het ander. Of het nu de spreekwoordelijke kip of het ei is, doet er weinig toe. De oplossing is sowieso geschakeerd. Vooral de omgeving kan een sleutelrol spelen. Mensen verglijden immers langzaam in eenzaamheid, waardoor die evolutie minder snel opvalt. Mensen die tot dezelfde lokale gemeenschap behoren, kunnen de kanarie in de koolmijn zijn. Buurtorganisaties, vrijwilligersverenigingen, huisartsen, apothekers, de lokale middenstand, postbodes: allen kunnen ze een waakzaam oog zijn, mits ze daar zelf toe ondersteund worden.

Onontbeerlijk voor een gecoördineerde aanpak op lokaal niveau zijn:

- een goed gekend centraal aanspreekpunt waarbij iedereen kan melden dat iemand vermoedelijk eenzaam is;
- een georganiseerde aanpak van het probleem door de verschillende welzijnsorganisaties en verenigingen die lokaal actief zijn;
- een georganiseerde aanpak over verschillende beleidsdomeinen en -niveaus heen;
- steun voor lokale projecten die het sociale netwerk van mensen trachten te versterken en zo aan preventie doen.

Onze hulp- en zorgverleners zorgen voor de gemeenschap, maar wij als gemeenschap moeten ook voor hen zorgen. De cijfers liegen er niet om: één op de vijf artsen loopt risico op een burn-out, bijna veertig procent van de verplegers zou niet meer voor hetzelfde beroep kiezen en vijftien procent neemt op wekelijkse basis geneesmiddelen om de job nog uit te kunnen

oefenen. Een even verontrustende als onhoudbare situatie. Zeker omdat de vraag naar zorg en hulpverlening enkel zal toenemen. Ons zorgmodel is toe aan een broodnodige update. Misschien moeten we zelfs durven denken aan een volledig nieuw model. Maar dat gaat niet van vandaag op morgen.

Naast de vraag om ons zorgmodel opnieuw te durven ontwerpen, vraagt deMens.nu het invoeren van flankerende maatregelen om onze zorgverleners te helpen.

- Pak de drempels aan die de toegang tot de zorgopleiding bemoeilijken.
- Doorbreek de stereotypen rond het beroep van de zorgverlener.
- Geef de zorgverleners de tijd om terug aandacht te hebben voor het intermenselijk aspect van hun job.
- Investeer meer in het psychosociaal welzijn van de zorgverlener.
- Geef de zorgverleners de ruimte om hen mee het zorgbeleid in Vlaanderen, maar ook op het niveau van de zorginstelling, vorm te geven.
- Maak het voor burgers makkelijker om hun steentje bij te dragen in het zorgmodel van morgen.

Bron: De Mens

♦ Meer controle op zwartwerkers

De Arbeidsinspectie heeft vorig jaar meer inbreuken vastgesteld voor zwartwerk en andere sociale fraude. Veruit de meeste inbreuken zijn ontdekt in de horeca en de bouw.

Het afgelopen jaar heeft de Arbeidsinspectie - de afdeling Toezicht op de Sociale Wetten - over heel het land 8.186 inbreuken ontdekt. Dat zijn er meer dan het jaar voordien, toen er nog sprake was van 7.822 inbreuken. Dat blijkt uit cijfers van ontslagnemend minister van Werk Kris Peeters (CD&V) over de strijd tegen zwartwerk en andere vormen van sociale fraude.

Nochtans zijn vorig jaar niet meer onderzoeken uitgevoerd naar zwartwerk en andere vormen van sociale fraude. In 2018 waren er 13.710 onderzoeken tegenover 13.837 in 2017.

Niet alle inbreuken die de Arbeidsinspectie ontdekt, worden meteen met een boete bestraft. Er volgen ook waarschuwingen en regularisaties. Sommige dossiers worden doorgespeeld aan het gerecht. Veruit de meeste boetes zijn vorig jaar in Vlaanderen opgelegd: 808 tegenover 296 in Wallonië en 144 in Brussel. De resterende 27 zijn opgelegd door de nationale directies. 'Gewoon zwartwerk' wordt doorgaans bestraft met een administratieve boete van zo'n 2.400 euro. Een strafrechtelijke boete kan oplopen tot 48.000 euro.

In welke sectoren zijn vorig jaar vooral inbreuken gepleegd? In de drie gewesten levert dat dezelfde (weinig verrassende) top drie op. De meeste inbreuken zijn vastgesteld in de horeca. Dan volgen de bouwsector en de kleinhandel.

Deze week is nog een Gentse bouwondernemer van Russische origine tot een boete van 24.000 euro veroordeeld. Dat was het gevolg van een controle die de Arbeidsinspectie in maart vorig jaar uitvoerde in Brugge. De man bleek zijn personeel zelfs op te sluiten op de werven. De vensters waren afgeplakt en de deur was op slot. Toen de inspecteurs door de gleuf van de brievenbus zagen dat er mensen aan de slag waren, konden die niet eens de deur openen. Het personeel werkte in het zwart en bij een volgende controle werd opnieuw een zwartwerker aangetroffen.

Maar de Arbeidsinspectie ontdekte vorig jaar niet alleen inbreuken in de horeca en de bouw. In oktober deed de inspectie in Antwerpen ook een opmerkelijke inval bij de grootste private ambulancedienst van het land. Daar zijn vaststellingen gedaan over de arbeidsduur en de lonen, maar het onderzoek loopt nog. Het was niet de enige private ambulancedienst waar de Arbeidsinspectie langskwam. De meeste werkgevers bleken niet bereid te zijn de opgelegde aanpassingen door te voeren, waarop de dossiers aan de arbeidsauditoraten zijn overgemaakt.

Zowel in Vlaanderen, Wallonië als Brussel heeft de Arbeidsinspectie vorig jaar meer inbreuken vastgesteld. De afdeling die toeziet op de sociale wetten telde vorig jaar 5.057 inbreuken in Vlaanderen. Dat zijn er een pak meer dan in de rest van het land. In Wallonië ging het om 2.018 inbreuken en in Brussel om 1.111.

Er is dan ook een pak meer gecontroleerd in Vlaanderen, blijkt nog uit de cijfers. Vorig jaar zijn in Vlaanderen bijna achtduizend (7.967) onderzoeken gebeurd naar zwartwerk en andere sociale fraude. In Wallonië vonden nog niet half zoveel onderzoeken plaats (3.851) en in Brussel vier keer minder (1.892).

Volgens Peeters verklaren meerdere factoren waarom er zoveel meer inbreuken en onderzoeken in Vlaanderen zijn. 'Er zijn nu eenmaal meer bedrijven en werkgevers gevestigd in Vlaanderen. Meer economische activiteit betekent ook meer werk', stelt hij. 'Er zijn ook meer inspecteurs in Vlaanderen.'

'In Antwerpen en Oost-Vlaanderen heeft de Arbeidsinspectie, afdeling Toezicht op de Sociale Wetten, ook twee proefprojecten opgestart. Er zijn twee gespecialiseerde directies opgericht, terwijl de andere directies 'allrounders' zijn gebleven.'

'Nog een verklaring is dat sommige arbeidsauditoraten meer gefocust zijn op de sociale fraude. Die organiseren dus meer acties dan de anderen, wat zeker het geval is in Limburg. Maar hoe dan ook: de Arbeidsinspectie strijdt overal in het land op een gelijksoortige manier tegen de sociale fraude. Wat telt, is dat het aantal inbreuken in 2018 is gestegen in de drie regio's.'

BOEKEN

♦ De grote verkillung

Geert van Istendael (72) bekende ooit 'reactionair' te zijn. In zijn boek "De grote verkillung" doet de schrijver en oud-Wetstraatjournalist zijn zelfgekozen geuzennaam alle eer aan. Alle politieke partijen krijgen een veeg uit de pan omdat ze al sinds de jaren 80 de sociale zekerheid onder druk zetten. Nu waarschuwt Van Istendael dat deze "kathedraal van de 20ste eeuw" dreigt in te storten.

Door 'de grote verkillung' van het solidariteitsprincipe dreigt een sociale winter?
Geert van Istendael: "Als we het solidariteitsprincipe aantasten, doen we alles verkillen. Structurele solidariteit is nochtans iets wonderbaarlijks. Vroeger stond ouder worden voor de meeste mensen synoniem met armoede. Nu zijn er pensioenen. Je kunt naar een ziekenhuis gaan zonder dat je vooraf je centen hebt geteld. Je kunt je kinderen naar een degelijke school sturen die geen fortuinen kost. Als ik werkloos ben, hoef ik niet te hongeren. Omdat we er middenin zitten beseffen we niet welke verworvenheden op het spel staan."

Ons Europa verkilt zienderogen. De grote middenpartijen die na 1945 de genereuze sociale bescherming hebben opgebouwd die de halve wereld ons benijdt, zijn aan het verschrompelen of liggen al tijden op apegapen. De burgers hebben hen afgestraft en keren zich naar rattenvangers die beweren in de naam van het volk te spreken.

Hebben sociaaldemocraten en christendemocraten – want over hen gaat het – al te gretig het neoliberale geloof omhelsd?

Dit boek probeert buiten ieder dogma of makkelijke verklaring om de grote verkillung van Europa te beschrijven en de oorzaken van de malaise te achterhalen. Het is daarnaast een vurig pleidooi voor de sociale zekerheid als toekomstproject in het belang van ons allen, zowel binnen als buiten Europa.

◆ Red de democratie

Er wordt van ons verwacht dat we politici verkiezen en vervolgens onze mond houden. Maar zo werkt het niet langer. Al enige tijd is een verschuiving zichtbaar van vote naar voice: mensen willen gehoord worden door bestuurders, niet louter geteld. Waar we dat negeren, ontstaan democratische conflicten tussen burgers en hun politici. Die maatschappelijke ontwikkeling heeft Manu Claeys van nabij beleefd in het debat over de Oosterweelverbinding en observeerde hij wereldwijd, in vele varianten. In Red de democratie! beschrijft hij haarscherp waarom ons systeem al te vaak stokt en wat we eraan kunnen doen.

Claeys hanteert het beeld van de octopus om te verduidelijken hoe we daarbij te werk kunnen gaan. Net zoals die nieuwe democratie heeft een octopus drie harten, acht armen en een brein dat verdeeld zit over het hele lijf.

◆ Het Grote Inspiratie Doeboek

Hoe zet je je talenten in werk en leven in en breng je je passies echt in de praktijk? Dit boek helpt je op weg met inspirerende opdrachten, verdiepingsvragen, online tests en inspirerende interviews.

Wat inspireert jou? Hoe zet je jouw talenten in in je werk en je leven en hoe breng je jouw passies echt in de praktijk? Het Grote Inspiratie Doeboek helpt je op weg. Schrijfster Gerdy Geersing brengt nu een geheel vernieuwde en geactualiseerde versie van haar succesvolle boek en methode om meer te doen met je talenten.

Het Grote Inspiratie Doeboek is methodisch, maar ook luchtig en positief. Het combineert inspirerende opdrachten met verdiepingsvragen en online tests. En dat in een prachtige beeldrijke uitvoering waarbij iedere pagina je weer nieuwe inspiratie biedt. Deze vernieuwende vorm - een mix van methodes uit de Positieve Psychologie, vorm en lifestyle - prikkelt je om met je eigen ontwikkeling bezig te zijn. Je maakt aan het eind een actieplan om je talenten meer in te zetten en zo je werkgeluk te vergroten.

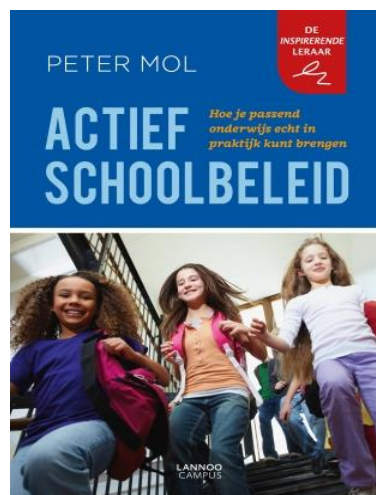
Kies voor je talenten, daar word je écht blij van!

◆ Actief schoolbeleid

Hoe je passend onderwijs echt in praktijk kunt brengen, door Peter Mol
Wat kun je als school, als team en als leraar doen om het idee achter Passend Onderwijs realiteit maken, zonder gebukt te gaan onder opgelegde protocollen, bureaucratie en vragen om verantwoording af te leggen?

Wat kun je doen om te zorgen dat leraren zich weer volledig kunnen richten op hun vak: onderwijs geven, optimaal en in samenwerking met de collega's vanuit de visie van de school?

In dit praktische boek laat auteur en inspirator Peter Mol zien hoe je Passend Onderwijs echt kunt toepassen. Onderwijs, waar alle leerlingen gemiddeld of normaal zijn, ook leerlingen met een lichamelijke handicap, een psychiatrische stoornis of gedragsproblemen.

◆ Gelukkig Werken

Gelukkig Werken 1e druk is een boek van Onno Hamburger uitgegeven bij Uitgeverij Boom/Nelissen. ISBN 9789024401062

Wie geluk ervaart in het werk is leergieriger, creatiever, productiever, zelfverzekerder en beter bestand tegen veranderingen en stress. Gelukkig werken is dus niet alleen prettiger, maar ook effectiever: het is goed voor jezelf, je collegas en je bedrijf. Dit boek is het eerste in Nederland dat specifiek gericht is op het actief creëren van geluk in het werk. Aan de hand van de methode van het gelukskompas creëer je stap voor stap meer voldoening en geluk in je werk. De auteurs maken duidelijk welke factoren verklaren of iemand in zijn werk floreert, en geven je met behulp van zelftests inzicht in wat voor jou persoonlijk van belang is. Met behulp van concrete oefeningen oefen je het realiseren van je wensen en dromen. Hierdoor kun je winst boeken in je huidige werkomgeving of je aangescherpte ideeën meenemen naar een volgende werkplek. Gelukkig werken is wetenschappelijk gefundeerd, realistisch en geschreven vanuit enthousiasme en optimisme. In dit boek hebben de praktijk van het coachen op geluk en het geluksonderzoek elkaar gevonden. Onno Hamburger is de bekendste gelukscoach van Nederland. Hij werkt als senior trainer en gelukscoach bij Van Harte & Lingsma.

Psycholoog, wetenschapsjournalist en geluksonderzoeker Ad Bergsma promoveerde in 2011 op geluk aan de Erasmus Universiteit. Onno en Ad werkten eerder samen voor het katern Hart en Ziel van de Volkskrant. Dit boek laat overtuigend zien dat geluk meetbaar, toetsbaar en vooral maakbaar is. En dan ook nog eens in relatie tot werk. Het is een uiterst behulpzame, praktische en down-to-earth gids en een inspirerend kompas. Berthold Gunster, auteur van Ja-Maar en Omdenken Ik word persoonlijk en als professional héél gelukkig met het lezen van dit boek.

Knap om geluk zo tastbaar te maken.
Marijke Lingsma, Coach van het Jaar 2009
en auteur Coachingskalender Scheur je los
Omdat het spel belangrijker is dan de knikkers.

Dit boek maakt gelukkig werken voor iedereen toegankelijk. Het is op een nuchtere, kwetsbare en overtuigende manier geschreven.

Om in deze tijd optimaal te presteren zijn hard en slim werken niet langer voldoende. Het gaat er vooral om het positieve verschil te maken. Hoe je dat kunt doen? Onder meer door dit voortreffelijke boek van Onno Hamburger en Ad Bergsma te lezen en je te laten inspireren door hun wijze lessen! Hans van der Loo, auteur We hebben er zin in! Het eerste échte managementboek over gelukkig werken. Een combinatie van gedegen, persoonlijk en vernieuwend werk over gelukkig werken. Boeiend!

◆ Discriminatie

Slechts een fractie van de discriminatiedossiers leidt tot een vervolging. ‘De strafrechtelijke bewijslast is nu te zwaar. Daardoor blijkt de wet vaak een papieren tijger’, zegt professor discriminatierecht Jogchum Vrielink van de Brusselse Universiteit Saint-Louis in De Morgen.

Van de meer dan 4.500 klachten over discriminatie die tussen 2013 en 2017 bij de parketten belandden, leidde amper 4,5 procent tot een dagvaarding en vervolging. Het overgrote deel, meer dan 76 procent, werd geseponeerd. Dat blijkt uit cijfers die Kamerlid Vincent Van Quickenborne (Open Vld) opvroeg bij justitieminister Koen Geens (CD&V). Niettemin noemt Geens de strijd tegen discriminatie een prioriteit. Hij benadrukt dat de strijd tegen discriminatie een prioriteit is en blijft, en wijst erop dat de seponeringen de voorbije jaren in dalende lijn zitten.

Enige nuance bij de cijfers is op zijn plaats. Naar alle waarschijnlijkheid blijft een erg groot deel van de gevallen onder de radar. Niet iedereen die slachtoffer is van discriminatie legt daar ook klacht voor neer. Vaak zijn mensen zich niet eens bewust dat ze slachtoffer zijn, of weten ze niet dat ze er klacht voor kunnen neerleggen. “We denken wel dat het bewustzijn van de juridische middelen die voorhanden zijn, toeneemt”, zegt woordvoerder Bram Sebrechts van het interfederaal gelijkkansencentrum Unia. “We zien een stijgend aantal meldingen en dossiers, steeds meer mensen vinden hun weg naar Unia. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er ook meer discriminatie is.”

Komt er toch een klacht, dan blijken de aantijgingen vaak lastig hard te maken. De voorbije jaren was gemiddeld zowat de helft van de seponeringen te wijten aan een gebrek aan bewijs. Discriminatie aantonen is nu eenmaal heel moeilijk. “Het is vaak woord tegen woord”, stelt Jogchum Vrielink vast. “Het zou veel investeringen vragen om de seponeringen omlaag te krijgen, en dan nog zou de zaak vaak op zijn grenzen botsen in het opsporingsonderzoek.”

Vrielink meent daarom dat het strafrecht gewoon niet het aangewezen middel is om discriminatie aan te pakken. “De strafrechtelijke bewijslast is in discriminatiezaken te zwaar en daar is weinig aan te doen. De wet blijkt daardoor vaak een papieren tijger.” Depenalisering van discriminatie en een zuiver burgerrechtelijke aanpak zou daarom beter zijn: een commissie van experts raadde dat in 2007 al aan. In het burgerlijk recht ligt de bewijslast immers aanzienlijk lager.

Minister Koen Geens ziet nog een andere optie dan de juridische weg. “Misschien moeten we niet alles strafrechtelijk afhandelen maar meer met elkaar praten en het openbaar debat fatsoenlijk houden. Ik maak me zorgen over hoe dat publieke debat evolueert. Daar lijkt me de echte inzet te liggen.”

Vincent van Quickenborne is in principe niet gekant tegen een depenalisering, maar benadrukt dat de sancties voldoende ernstig moeten blijven om mensen op andere ideeën te brengen. “Het moet nog steeds afschrikken. Een straf heeft minder effect dan bijvoorbeeld een minnelijke regeling.”

Van Quickenborne zegt ook teleurgesteld te zijn in minister van Werk Kris Peeters (CD&V). In 2015 schreef Van Quickenborne mee aan een parlementaire resolutie voor praktijktesten op de arbeidsmarkt; vorig jaar werd die door Kris Peeters ook in wetgeving omgezet. De

inspectiediensten mogen via zogenaamde mystery calls onder een valse identiteit nagaan of werkgevers of bedrijven zich schuldig maken aan discriminatie. Onlangs nog bleek dat de maatregel op een jaar tijd geen enkele keer gebruikt was, omdat het juridisch kader nog verder uitgewerkt moest worden.

“Aan dit tempo zijn we nog een paar jaar bezig voor er resultaat komt. Nochtans toont onderzoek aan dat mystery calls wel degelijk werken”, zegt Van Quickenborne. Critici menen dan weer dat Open Vld er mee voor zorgde dat de wetgeving moeilijk toepasbaar werd. Pas wanneer er al duidelijke aanwijzingen van discriminatie zijn, mag naar de mystery calls gegrepen worden.

◆ Partnergeweld bij ouderen

Er heerst een taboe bij het bespreekbaar maken van partnergeweld bij ouderen. De nieuwe campagne van 1712 richt zich dan ook specifiek op deze groep. Want ook ouderen worden geconfronteerd met vormen van geweld. Partnergeweld bijvoorbeeld, een vorm van geweld die ook bij deze leeftijdsgroepen voorkomt en moeilijk bespreekbaar is.

Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin: “Het nummer 1712 kan nog beter ingeburgerd geraken bij ouderen, vandaar deze campagne. Hiermee willen we hen informeren dat ze terecht kunnen bij 1712 om hun verhaal te doen over geweld dat ze signaleren of dat hen overkomt. Er rust immers een taboe op geweld, zeker op latere leeftijd.”

Partnergeweld kan fysieke, psychologische, seksuele en financiële misbehandeling zijn, maar ook verwaarlozing en schending van de persoonlijke rechten. Er zijn redenen om aan te nemen dat het even vaak voorkomt bij ouderen als bij andere leeftijdsgroepen. Elk jaar ontvangt het Vlaams Centrum voor Oudermis(be)handeling 500 meldingen, maar weinigen durven het geweld aankaarten. Er is met andere woorden een groot ‘dark number’.

Dat kan onder meer verklaard worden door meer afhankelijkheidsrelaties in deze leeftijdsgroep. Men is financieel afhankelijk of afhankelijk van de partner omwille van zorgnoden. Dat maakt het vaak nóg moeilijker om er over te spreken met iemand.

Uit onderzoek blijkt immers dat slechts de helft van de slachtoffers met iemand praat over incidenten of geweld. Vaak wordt gedacht dat een incident te triviaal was en twijfelt het slachtoffer of het echt als geweld bestempeld kan worden of men wil het zo niet benoemen uit schaamte.

Op 15 juni was er de Werelddag rond oudermis(be)handeling (World Elder Abuse Awareness Day (WEAAD)). Het thema van dit jaar onderstreepte het belang van het voorkomen van financiële mishandeling. Het thema gaat op zoek naar effectieve middelen om de bescherming tegen financiële en materiële uitbuiting te versterken, door

1. kennis en bewustwording over deze vorm van oudermis(be)handeling te verbeteren;
2. om na te denken over manieren hoe we ouderen zelf kunnen betrekken in het stoppen van oudermisbehandeling.

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/1712-tegen-partnergeweld-bij-ouderen-affiche>

◆ Bemiddeling en maatregelen

De procedure 'bemiddeling en maatregelen' probeert geschillen die het gevolg zijn van een misdrijf te regelen zodat een rechtszaak kan vermeden worden. De folder bevat informatie over de modaliteiten en procedure, alsook de adressen van de diensten Bemiddeling en maatregelen. Download document

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/bemiddeling-en-maatregelen-1>

◆ Werkloos door cyberaanval

Bedrijven worden steeds meer getroffen door cyberaanvallen.

De Zaventemse groep Asco, die gespecialiseerd is in vliegtuigonderdelen van onder andere het F-35-gevechtsvliegtuig, ligt nog langer deels lam als gevolg van de aanval met ransomware die de groep op 7 juni trof.

De tijdelijke werkloosheid door overmacht wordt nu verlengd tot volgende week vrijdag, zegt de personeelsdirecteur en woordvoester Vicky Welvaert. Dat zou de derde week zijn dat het bedrijf stilligt.

Eerder deze week werd de tijdelijke werkloosheid verlengd tot zondag. Vrijdag zei het bedrijf dat die periode wordt uitgebreid tot en met volgende week vrijdag.

Volgens Welvaert groeit het aantal werknemers dat weer aan de slag kan dag na dag. 'Maar het zal zeker tot vrijdag duren voor weer iedereen in Zaventem kan starten. Vandaar de verlenging.'

De buitenlandse vestigingen worden minder getroffen. Daar zijn dan ook al meer personeelsleden weer aan het werk. Bron: De Tijd

www.antipestteam.be

Voor alle verdere informatie, zie:

www.neutr-on.be

Samen tegen corruptie en onrecht

Stuur deze Nieuwsbrief verder naar familie, vrienden en kennissen, a.u.b.

Wie geen Nieuwsbrief meer wil ontvangen kan zich, op eenvoudig verzoek, uitschrijven via neutron.vakbond@skynet.be